

Årsrapport 2010

Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland

2007-2013

CCI 2007 FI 05 2 PO 002

Årsrapporten godkänd vid övervakningskommitténs möte 27.05.2011

Godkänd av förvaltningsmyndigheten 07.06.2011

1 IDENTIFIERING.....	3
2 ÖVERSYN ÖVER GENOMFÖRANDET AV DET OPERATIVA PROGRAMMET..	3
2.1 Resultat och analys av utvecklingen	3
2.1.1 Övergripande målsättningar	4
2.1.2 Måluppfyllelse 31.12.2010.....	6
2.1.3 Uppgifter om den fysiska och ekonomiska utvecklingen	6
2.1.4 Den konkreta utvecklingen.....	10
2.1.5 Finansiell information	10
2.1.6 Uppdelning av användningen av stödet från fonderna.....	11
2.1.7 Stöd per målgrupp	12
2.1.8 Stöd som återbetalas eller använts på nytt	13
2.1.9 Kvalitetsanalys	13
2.2 Uppgifter om överensstämmelse med gemenskapslagstiftning	15
2.3 Betydande problem och åtgärder för att lösa dem.....	16
2.4 Förändringar i genomförandet av det operativa programmet.....	16
2.5 Betydande förändringar enligt artikel 57 i förordning (EG) nr 1083/2006.....	16
2.6 Komplementaritet med andra instrument.....	17
2.7 Övervakning	18
2.7.1 Övervakningskommittén	18
2.7.2 Förvaltningsmyndighet.....	18
2.8 Metoder för uppföljning	18
2.8.1 Förvaltning av det operativa programmet	19
2.8.2 Ledningens kontroller	19
2.8.3 IT-system.....	22
2.9 EU:s Östersjöstrategi.....	23
3 GENOMFÖRANDE PER PRIORITERAT OMRÅDE	24
4 ENHETLIGHET OCH KONCENTRATION.....	24
5 TEKNISKT STÖD	26
6 INFORMATION OM PROGRAMMET	27
6.1 Kommunikationsplanen	27
6.2 Åtgärder.....	27
6.3 Ekonomisk uppföljning	29
7 PROJEKT	29
7.1 Avslutade projekt	29
7.2 Pågående projekt	32
8 SAMMANFATTNING OCH REKOMMENDATIONER.....	35

Bilaga 1 Beviljad finansiering och utbetalda medel 31.12.2010

Bilaga 2 Beviljad finansiering och utbetalda medel under 2010

Bilaga 3 Löpande utvärdering 2010

Bilaga 4 Miljöarbete på Åland

Bilaga 5 Jämställdhet på arbetsmarknaden

1 IDENTIFIERING

Den 9 november 2007 beslöt Europeiska gemenskapernas kommission om antagande av det operativa programmet för gemenskapsstöd för Europeiska socialfonden som omfattas av målet regional konkurrenskraft och sysselsättning på Åland (2007FI052PO002).

Målsättningen med programmet är att förbättra nyttjandet av humankapitalet. Den övergripande målsättningen med Ålands program följer gemenskapens riktlinjer för perioden år 2007-2013 (KOM (2005) 0299) och rådets förordning (EG) nr. 1083/2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden samt om upphävande av förordningen (EG) nr 1260/1999 (i fortsättningen (EG) nr. 1083/2006), artikel 3, punkt 1 stycke 2 och punkt 2b, d.v.s. att förstärka den sociala sammanhållningen genom att satsa på kunskap, innovation och bättre nyttjande av humankapitalet. Programmet benämns Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013.

I enlighet med rådets förordning (EG) nr 1083/2006 artikel 67 skall en rapport om genomförandet av det operativa programmet årligen sändas till kommissionen. Denna rapport avser årsrapport om genomförandet år 2010.

2 ÖVERSYN ÖVER GENOMFÖRANDET AV DET OPERATIVA PROGRAMMET

2.1 Resultat och analys av utvecklingen

Den öppna arbetslösheten var under år 2010 i genomsnitt 3,1 procent, vilket är 0,4 procentenheter högre än år 2009. Kvinnors arbetslöshetsgrad ökade med 0,5 procentenheter, medan männens ökade med 0,2 procentenheter i jämförelse med år 2009. Antalet öppet arbetslösa var under 2010 i genomsnitt 431, 54 personer fler än under året innan. Antalet arbetslösa män var 219 (3,1 procent), 15 personer fler än under 2009. Antalet arbetslösa kvinnor uppgick till 213 (3,1 procent), 39 personer fler än under 2009. Det genomsnittliga antalet lediga platser under år 2010 minskade med 22 st till 162 st från året innan. Det totala antalet arbetssökande (inklusive andra än arbetslösa) var under år 2010 i genomsnitt 862 st varje månad, vilket är 77 personer fler än ett år tidigare. Under år 2010 tillsattes i genomsnitt 153 st lediga platser varje månad, vilket var 5 st färre än under fjolåret. De lediga tjänsterna tillsattes relativt snabbt då ca 55 procent av dem var tillsatta inom tre veckor under år 2010. Arbetslöshetsgraden för ungdomar under 25 år (8,0 procent) var 0,9 procentenheter lägre än i december 2009. Arbetslösheten för de 55 år fyllda (3,2 procent) var 0,2 procentenheter högre i december i år jämfört med december 2009. Antalet långtidsarbetslösa ökade med 9 personer till 86 jämfört med december 2009, och utgör 0,7 procent av arbetskraften (källa ÅSUB).

Under 2010 fortsatte det ekonomiska läget att förbättras globalt och i synnerhet i vårt närområde. Enligt ÅSUB's preliminära beräkningar repade sig BNP-tillväxten 2009 och nådde 2,9 procent. Tillväxten för 2010 beräknas bli -0,2 procent, och små förändringar förväntas för 2011 då den ekonomiska tillväxten beräknas stannar på 0,0 procent. Antal

arbetsplatser inom den privata sektorn på Åland förväntas öka med 1,2 procent. Arbetslösheten väntas sjunka till 2,8 procent under 2011.

Den offentliga sektorns ekonomi utsattes för stark press eftersom den åländska offentliga ekonomin är beroende av konjunkturkänsliga samfunds- och kapitalinkonstskatter. Detta ledde till fortsatt stora sparkrav under 2010.

Det är en utmaning för programmen att bidra till att minska arbetslösheten. Förvaltningsmyndigheten beslöt under hösten 2009 att endast lediganslå medel för delområde 3. *Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion*. Med detta ville förvaltningsmyndigheten bidra till att öka sysselsättningsgraden på Åland. Detta resulterade i tre nya projekt som startas i början av 2010. Dessa projekt är förprojekten *100 procent* och *Kompanjon 24* samt huvudprojektet *Ålands Fountainhouse*. För beskrivning av projekten se kapitel 7. Detta är exempel på hur man kan anpassa ESF programmet för att hantera den stigande arbetslösheten till följd av den finansiella krisen.

2.1.1 Övergripande målsättningar

Den övergripande målsättningen med det operativa programmet är att förbättra nyttjandet av humankapitalet genom en generell höjning av kompetensnivån i företag och organisationer samt ökad integration av utanförgrupper.

De kvantifierade målsättningarna är att sänka den totala arbetslösheten till 2,1 procent, att öka sysselsättningsgraden till 80 procent, 3 000 personer genomgår fortbildning samt att 200 personer deltar i integrationsprojekt.

Det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland består av två prioriterade områden, Kompetens och sysselsättning samt Tekniskt stöd. För beskrivning av det tekniska stödet se kapitel 5. Det prioriterade området Kompetens och sysselsättning är indelat i tre delområdena: *Investering i humankapital*, *Innovativa former av arbetsorganisationer* samt *Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion*.

Investering i humankapital

Den övergripande målsättningen för inriktningen är att höja kunskapsnivån bland personer i arbetslivet för att främja ekonomins konkurrenskraft speciellt inom sektorer som är utsatta för den ökade globaliseringen och tekniska förändringar.

Resultatmål (delmål)

- 2000 (1000) personer har genomgått fortbildning eller utbildning
- 5 (2) nya kompetenshöjande nätverk
- 2 (1) nya metoder eller system har skapats inom forskning och innovation
- 5 (2) nya doktorander/ forskare
- 2 (1) nya nätverk med forskningsrelaterat innehåll
- 2 (1) utbildningsarrangörer har anpassat sin utbildning
- 2 (1) utbildningsarrangörer har utvecklat sitt samarbete med arbetslivet
- 3 (1) nya system för utveckling av utbildningssystem och -strategier har skapats

Effektmål

- 80 % av deltagarna har ökat sin kompetens
- 10 % av deltagarna har avancerat inom organisationer och 20 % efter projektslut
- 10 nya arbetsplatser har skapats till följd av projektet med inriktning mot forskning och innovation
- Andelen personer med forskarutbildning eller som har påbörjat sin forskarutbildning har ökat till 1,5 %
- 80 % av de deltagande utbildningsarrangörerna har anpassat sin verksamhet till förändringarna i samhället
- Antal sökande till deltagande utbildningsarrangörer har ökat med minst 10 %
- Antal utexaminerade från deltagande utbildningsarrangörer har ökat med minst 10 %
- Antal personer som lämnar skolan i förtid och som avslutar sin utbildning utan examen har minskat med minst 10 %
- Andelen vuxenstuderande har ökat med minst 10 %

Innovativa former av arbetsorganisationer

Målsättningen för inriktningen är att det sker en utveckling och innovation inom arbetsorganisationer för ökad anpassning till en global arbetsmarknad.

Resultatmål (delmål)

- 10 (5) nya nätverk har skapats
- 10 (4) nya och mer innovativa sätt att använda personalens kompetens

Effektmål

- 80 % av företagen som deltagit har anpassat sin organisation till förändringar i omvärlden
- 80 % av deltagarna kan använda sin kompetens och kreativitet på mer innovativa sätt

Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion

Syftet med insatsen är att få samtliga invånare att känna tillhörighet i vårt samhälle. Den övergripande målsättningen för inriktningen är att förebygga och minimera riskerna för uteslutning från den öppna arbetsmarknaden samt att fånga upp utsatta grupper för inkludering i samhället på olika plan.

Resultatmål (delmål)

- 100 (50) personer har deltagit i sysselsättningsfrämjande projekt
- 50 (20) personer har erhållit studie- eller arbetsplats
- 100 (50) har deltagit i någon form av inklusionsprojekt
- 5 nya företag startade av kvinnor

Effektmål

- Sysselsättningsgraden ökar till 80 %
- Andelen personer som lämnar skolan i förtid minskar med minst 10 %
- Ungdomsarbetslösheten sänks till 2 %
- Matchningsproblematiken minskar på arbetsmarknaden med minst 10 %
- 50 % av deltagarna har ökat sin delaktighet i arbetsmarknaden till följd av IKT-satsningar

- 80 % av deltagarna har ökat sitt deltagande i samhället på grund projektet
- 80 % av deltagande kvinnliga entreprenörer har utökat sina möjligheter att arbeta med ett eget företag

2.1.2 Måluppfyllelse 31.12.2010

Till och med 31.12.2010 har fyra huvudprojekt avslutats. Dessa är *Guideutbildning*, *Entreprenörsakademin*, *TranSmart* och *Kompetens och delaktighet i CRAB*. Detta i enlighet med de pågående projektens beslutade projekttid. Alla dessa projekt tillhör 1.a inriktning mot utbildning inom delområde 1 Investering i humankapital. På grund av detta är det i dagsläget endast möjligt att göra en sammanfattning av resultatindikatorerna för denna inriktning. För beskrivning av projekten se kapitel 7.1. För analys av de andra inriktningarnas måluppfyllelse se bilaga 3.

Resultatmål (delmål)

- 2000 (1000) personer har genomgått fortbildning eller utbildning
- 5 (2) nya kompetenshöjande nätverk

Per den sista december 2010 har 451 personer deltagit i fortbildningar på arbetsplatsen. Förvaltningsmyndigheten anser att 3000 deltagare blir svårt att uppnå. Detta baserar sig på det faktum att så gott som hela programbudgeten är bunden till de avslutade och pågående projekten. Inga kompetenshöjande nätverk har ännu etablerats.

Effektmål

- 80 % av deltagarna har ökat sin kompetens
- 10 % av deltagarna har avancerat inom organisationer och 20 % efter projektslut

Tre av de avslutade projekten har fokuserat på vidareutbildning och ett på fortbildning. Två av projekten har inriktat sig på arbetsplatspecifik utbildning och två på utbildning inom ny teknik. Ett projekt har även rört omorganisering av företagsstrukturen. 70 % av deltagarna anser att deras kompetens har ökat till följd av projekten. 17 % av deltagarna har avancerat inom arbetsplatsen. 25 % av deltagarna har fått ny tjänst på ett annat företag. 35 % av deltagarna uppger att de utför sitt arbete på ett mer ändamålsenligt sätt efter projektet. Två nya arbetstillfällen har skapats till följd av projekten.

2.1.3 Uppgifter om den fysiska och ekonomiska utvecklingen

Det åländska ESF - programmet godkändes sent under hösten 2007 och därefter har 19 projekt godkänts varav fyra är förprojekt. Endast ett projekt, DaKo 3, startades under 2007. Tolv projekt startades 2008, två projekt 2009 och fyra projekt 2010. De projekt som startades 2010 är *Ålands Fountainhouse* och *Arbete i fokus* samt förprojekten *100 procent* och *Kompanjon 24*. Tolv projekt tillhör delområde 1. *Investering i humankapital*, vars övergripande målsättning för samtliga inriktningar är att höja kunskapsnivån bland personer i arbetslivet för att främja ekonomins konkurrenskraft speciellt inom sektorer som är utsatta för den ökade globaliseringen och tekniska förändringar. Av dessa tolv projekt tillhör nio stycken

1.a. Inriktning mot utbildning, tre projekt tillhör 1.c. Inriktning mot utveckling av utbildningssystem och – strategier. Sju projekt tillhör delområde 3. Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion. Delområdets övergripande målsättning för båda inriktningarna är att förebygga och minimera riskerna för uteslutning från den öppna arbetsmarknaden samt att fånga upp utsatta grupper för inkludering i samhället på olika plan. Fem av dessa projekt ligger under inriktning 3.a. Inriktning mot sysselsättning och två projekt under inriktning 3.b Inriktning mot inklusion. För beskrivning av projekten se kapitel 7.

Tabell 1

PRIORITET: Kompetens & sysselsättning

DELOMRÅDE	INRIKTNING	PROJEKT	PROJEKTÄGARE
1. Investering i humankapital	1.a Utbildning	DaKo3 TranSmart Nätpedagogik Guideutbildning Entreprenörsakademin In between Kommunalt kunnande bär framåt * Skuta * Kompetens och delaktighet i CRAB	Högskolan på Åland/Öppna högskolan Transmar Ab Ålands landskapsregering/lärcentret Navigare Ålands guider r.f. Högskolan på Åland Ålands handelskammare r.f. Brändö kommun Företagsam skärgård r.f. Carl Rundberg Ab
	1.b Forskning och innovation		
	1.c Utveckling av utbildningssystem och -strategier	Sjökaptener i hamn TurismÅland Validering på Åland	Högskolan på Åland Högskolan på Åland Ålands landskapsregering/Ålands läroavtalscenter
2. Innovativa former av arbetsorganisationer			
3. Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion	3.a Sysselsättning	Ungdomslots Stöd i arbetet II 100 procent * Kompanjon 24 * Arbete i fokus	Ålands fredsförening Emmaus r.f., Katapult Ålands handikappförbund r.f. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet Ålands fredsförening Emmaus r.f. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet
	3.b Inklusion	Integration.ax Ålands Fountainhouse	Mariehamns stad/Medborgarinstitutet Ålands Fountainhouse förening r.f.

* Förprojekt

För att mäta projektens och programmets måluppfyllelse ombeds stödmottagaren att genast efter att projektverksamheten avslutats i samband med den ekonomiska slutredovisningen uppge projektens direkta och omedelbara resultat. Det sker med hjälp av på förhand definierade resultatindikatorer. Under 2010 har följande tre projekt avslutats. *Entreprenörsakademin*, *TranSmart* och *Kompetens och delaktighet i CRAB*. Under 2009 avslutades projektet *Guideutbildning*. För beskrivning av projekten se kapitel 7.

Fysiska indikatorer

Nitton projekt har hittills godkänts. Sexton av dessa är placerade i Mariehamn, ett i Jomala och två i skärgården. Elva av projekten är offentliga och två, *TranSmart* och *Kompetens och delaktighet i CRAB*, är privata. De flesta projekten är neutrala i förhållande till jämställdhet. *In*

between har dock jämställdhetsinriktat innehåll där jämställdhet och jämlikhet är ett naturligt inslag för att öka medvetenheten och upplysa om regelverket då det gäller arbetsrätt. Projektet förväntas också ha en positiv effekt genom att det inriktar sig på mellanchefer, en grupp som ofta består av kvinnor. Projekt *Nätpedagogik* främjar huvudsakligen IT-samhället medan *Kommunalt kunnande bär framåt* använder IT som hjälpmedel, även *In between* har tagit in denna indikator. Endast ett projekt, *In between*, är inriktat på miljö. Kvalitets och miljösäkring kommer att ingå i utbildningen och målet är att öka medvetenheten i företagets verksamhet och visa på konkret nytta med att arbeta miljövänligt. Projektet *TranSmart* är å sin sida ett miljövänligt projekt.

Tabell 2

Indikatorer		Antal	Procent
Projektets placering	I Mariehamn	16	84
	Utanför Mariehamn	1	5
	I skärgården	2	11
Stödmottagarens status	Privat	2	11
	Offentlig	11	58
	Annan	6	31
Jämställdhet	Enbart för kvinnor	0	0
	Jämställdhetsinriktat innehåll	1	5
	Neutralt	18	95
IT	Positivt för IT-samhället	1	5
	Främjar IT-samhället	2	11
	IT-neutralt	16	84
Miljö	Huvudsakligen miljöprojekt	1	5
	Miljövänligt projekt	1	5
	Miljöneutralt	17	90

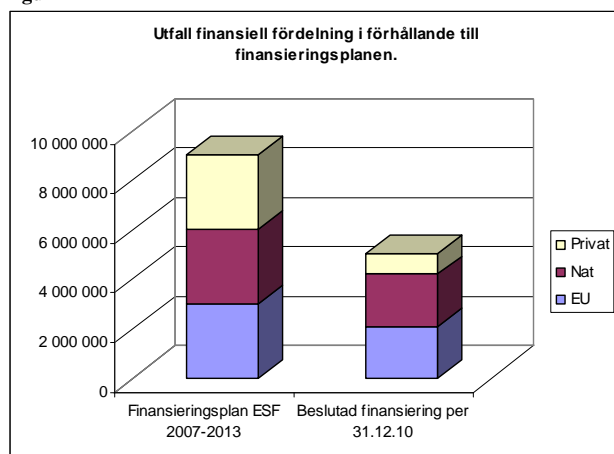
Ekonomiska indikatorer

De finansiella indikatorerna som visar resursanvändning till och med 31.12.2010 redovisas i bilaga 1A och 1B. I bilaga 2A och 2B ses motsvarande siffror endast för år 2010. Under år 2010 har 383.918,75 € (ESF-andel) eller 12,80 % av den totala programbudgeten bundits upp av finansieringsbeslut. Utbetalningarna under året motsvarar 686.358,99 € (ESF-andel) eller 22,87 % av den totala programbudgeten.

Fram till och med 31.12.2010 har 2.094.366,72 € (ESF-andel) eller 69,80 % av den totala programbudgeten bundits upp av finansieringsbeslut. Utbetalningarna till och med 31.12.2010 motsvarar 1.189.751,04 € (ESF-andel) eller 39,65 % av den totala programbudgeten.

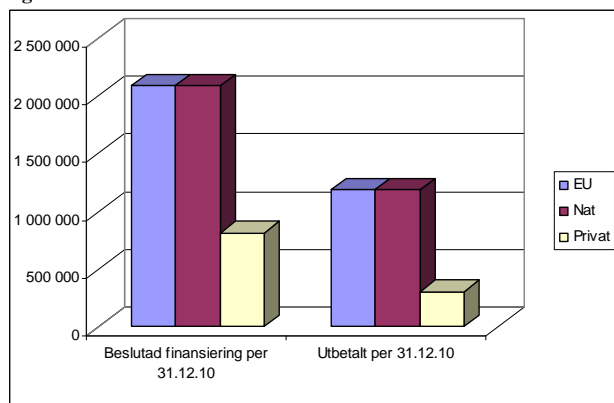
I figur 1 nedan ses en jämförelse mellan fördelningen av budgeten och den beslutade finansieringen 31.12.10. I finansieringsplanen för ESF 2007-2013 ingår 9.001.590 € varav 3.000.530 € är privat finansiering, 3.000.530 € är nationell offentlig finansiering och 3.000.530 € är finansierat av ESF. Fram till 31.12.10 har 5.002.825,14 € bundits upp av beslut i programmet. Av dessa är 814.091,70 € privat finansiering, 2.094.366,72 € nationell offentlig finansiering och 2.094.366,72 € finansieras av ESF.

Figur 1

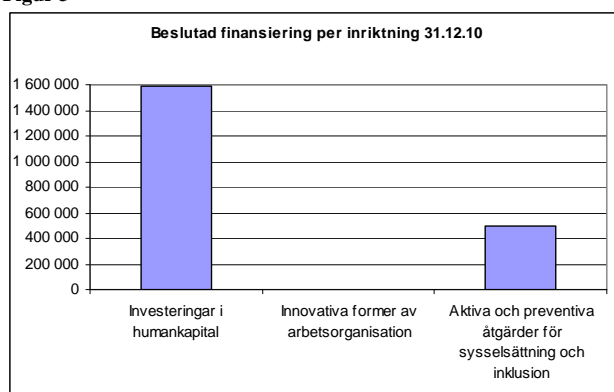

I figur 2 nedan ses en jämförelse mellan beslutad finansiering och utbetald finansiering 31.12.10. Som sades i stycket ovan så har 5.002.825,14 € bundits upp av beslut i programmet fram till 31.12.10. Av detta har 1.189.751,04 € betalats ut till projekten av ESF, 1.189.751,05 € är nationell offentlig finansiering och 304.285,69 € är privat finansiering. På grund av att de offentliga projekten har varit väldigt stora är andelen privat finansieringen lägre än den beräknade budgeten.

Figur 2

Figur tre nedan visar fördelningen mellan den beslutade ESF-andelen för de tre inriktningarna per 31.12.10. Tolv projekt tillhör *investeringar i humankapital*, dessa har beslut för 1.592.498,72 €. Sju projekt hör till inriktningen *aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion*, dessa projekt har beslut motsvarande 501.868 €. Eftersom inget projekt med inriktning på *innovativa former av arbetsorganisation* ännu har godkänts har denna inriktning ännu ingen beslutad finansiering.

Figur 3

2.1.4 Den konkreta utvecklingen

Det övergripande programmålet är att förbättra nyttjandet av humankapitalet genom en generell höjning av kompetensnivån i företag och organisationer samt ökad integration av utanförgrupper. För att följa upp den konkreta utvecklingen av det operativa programmet har ett antal indikatorer definierats. Indikatorerna i tabell 3 nedan visar på de målsättningar som är uppgjorda på programnivå. Den öppna arbetslösheten för 2010 var 3,1 %. På grund av finanskrisen har arbetslösheten ökat under året. Målsättningen för sysselsättningsgraden är 80 %. Det finns ännu inga data för 2010 men sysselsättningsgraden för 2009 är 75,6 % vilket är en sänkning från basvärdet på 77,1 % 2003. Även detta är en följd av finanskrisen. Hittills har 451 personer genomgått fortbildning på arbetsplatsen och 213 personer deltagit i integrationsprojekt. Därmed är målet för deltagare i integrationsprojekt uppnått.

Tabell 3

Indikatorer		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Summa
Öppen arbetslöshet	Resultat	2,1 %	2,0 %	2,7 %	3,1 %				
	Mål								2,1 %
	Basvärde								2,6 % (2005)
Sysselsättningsgrad	Resultat	76,2%	77,9%	75,6 %	**				
	Mål								80,0%
	Basvärde								77,1 % (2003)
Antal som genomgått fortbildning på arbetsplatsen	Resultat	0	261 st	151 st	39 st				451 st
	Mål								2000 st
Antal deltagare i integrationsprojekt	Resultat	0	31 st	57 st	125 st				213 st
	Mål								200 st

* Preliminära siffror

** Statistik finns ej ännu

2.1.5 Finansiell information

Till och med 31.12.2010 har projekten ansökt om utbetalning av 2.696.157,81 € varav 2.683.787,78 € är stödberättigande kostnader, 304.285,69 € är privata utgifter och 2.379.502,09 € är annan offentlig finansiering.

Prioriterat område 2 är tekniskt stöd där 56.082,56 € har använts. Se bilaga 1 B för mer information.

Tabell 4

Prioriterade områden per finansieringskälla (EUR), till och med 31.12.2010

	Uppgifter som betalats av stödmottagarna och som ingår i begäran om utbetalning som sänts till förvaltningsmyndigheten	Motsvarande offentligt stöd	Privata utgifter	Utgifter som betalats av det organ som ansvarar för utbetalningar till stödmottagarna	Summa betalningar från kommissionen
Prioriterat område 1: Kompetens & sysselsättning. ESF	2 696 157,81	2 379 502,09	304 285,69	2 683 787,78	784 270,95
Prioriterat område 2: Tekniskt stöd. ESF	56 082,56	56 082,56	0,00	56 082,56	19 894,69
Slutsumma	2 752 240,37	2 435 584,65	304 285,69	2 739 870,34	804 165,64

2.1.6 Uppdelning av användningen av stödet från fonderna

Till och med 31.12.2010 har 1.253.186,40 €(ESF-andel) beviljats inom prioriterat område 62, *Kompetensutveckling på arbetsplatsen, arbetsrelaterad utbildning IKT*. Av dessa har 72.317,50 € beviljats för näringsgren 11 *Transport*, 14.070,00 € inom näringsgren 13 *Partihandel och detaljhandel*, 319.399,50 € inom näringsgren 17 *Offentlig förvaltning*, 775.968,25 € inom 18 *Utbildning* och 71.431,15 € inom 22 *Andra ospecificerade tjänster*. 380.850,50 €(ESF-andel) har beviljats inom prioriterat område 64, *Utveckling av tjänster för anställning, utbildning och stöd* där hela stödet tillhör näringsgren 18 *Utbildning*. 360.634,50 € har beviljats inom prioriterat område 66, *Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper samt matchningsåtgärder* varav 32.005,00 € har beviljats inom näringsgren 18 *Utbildning* och 328.629,50 € inom näringsgren 22 *Andra ospecificerade tjänster*. Inom prioriterat område 70, *Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper*, har 55.400,00 € beviljats varav 44.150,00 € inom näringsgren 17 och 11.250,00 € inom näringsgren 20. 97.925,00 € har beviljats inom prioriterat område 71, *Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper*.

Tabell 5

Kod	Kod	Kod	Kod	Kod	Belopp*
Delområde 1	Delområde 1	Delområde 1	Delområde 1	Delområde 1	
Prioriterat område	Finansieringsform	Typ av område	Region	Näringsgren	
62	1	4	FI2	11	72 317,50 €
				13	14 070,00 €
				17	319 399,50 €
				18	775 968,25 €
				22	71 431,15 €
64	1	4	FI2	18	380 850,50 €
66	1	4	FI2	18	32 005,00 €
				22	328 629,50 €
70	1	4	FI2	17	44 150,00 €
				20	11 250,00 €
71	1	4	FI2	20	97 925,00 €
				Summa	2 147 996,40 €

Beloppen motsvarar ESF-andelen av beslutad finansiering till och med 31.12.2010

* Gemenskapens stöd till varje kategori (uppskattat belopp)

Alla pågående projekt hör till följande delområden:

- finansieringsform 01, *Återbetalningsfria stöd*,
- typ av område 04, *Glest och mycket glest befolkade områden*,
- region FI2

2.1.7 Stöd per målgrupp

Tabell 6

		Antal nya deltagare 2010	Antal deltagare t.o.m. 2010	
Kön	Totalt	164	664	
	Man	72	311	
	Kvinna	92	353	
Arbetsmarknadsstatus	Sysselsatta	Totalt	72	450
		Kvinna	41	247
	Egenföretagare	Totalt	1	64
		Kvinna	0	32
	Arbetslösa	Totalt	47	77
		Kvinna	23	33
	Långtidsarbetslösa	Totalt	3	23
		Kvinna	2	10
	Utanför arbetskraften	Totalt	39	48
		Kvinna	24	29
	Personer utanför arbetskraften som deltar i allm. eller yrkesinriktad utbild.	Totalt	2	2
		Kvinna	2	2
Ålder	15-24 år	Totalt	49	124
		Kvinna	24	49
	25-54 år	Totalt	99	459
		Kvinna	60	259
	55-64 år	Totalt	16	81
		Kvinna	8	45
Fördelning utsatta grupper	Minoriteter	Totalt	0	0
		Kvinna	0	0
	Invandrare	Totalt	15	16
		Kvinna	10	10
	Funktionshindrade	Totalt	76	121
		Kvinna	49	67
	Övriga mindre gynnade grupper	Totalt	5	8
		Kvinna	3	5
Utbildningsnivå	Grundskolenivå	Totalt	68	145
		Kvinna	43	66
	Gymnasienivå	Totalt	36	178
		Kvinna	22	98
	Eftergymnasial utbildning, ej högskolenivå	Totalt	17	120
		Kvinna	6	64
	Högskoleutbildning	Totalt	37	221
		Kvinna	21	125

Totalt har 664 personer deltagit i projekten varav 353 är kvinnor och 311 män, alltså är könsfördelningen relativt jämn. 292 av dessa deltagare började 2008, 208 stycken 2009 och 164 2010. Till och med 2010 har 515 deltagare avslutat projektet och 149 fortsätter till nästa år. 459 personer är 25 till 54 år, 81st är mellan 55 och 64 år och resten är 24 år eller yngre. De

flesta deltagarna i projekten, 450 stycken, är sysselsatta och 64 stycken är egenföretagare. 77 personer är arbetslösa, 23 personer långtidsarbetslösa och 48 personer är utanför arbetskraften. Projekten har 121 funktionshindrade deltagare. Dessa deltagare ingår i projekten *Ungdomslots*, *Stöd i arbetet II*, *Arbete i fokus* och *Ålands Fountainhouse*. Den vanligaste utbildningsnivån är högskoleutbildning, 221 personer. *Nätpedagogik* är det projekt där deltagarna har högst utbildning. I projektet har 94 personer högskoleutbildning. Detta är inte så konstigt då projektet riktar sig till högskoleutbildade. De andra utbildningarna är fördelade enligt följande, 145st har grundskoleutbildning, 178 har utbildning på gymnasialnivå och 120 har eftergymnasial utbildning som inte är högskoleutbildning.

2.1.8 Stöd som återbetalas eller använts på nytt

Under 2010 har åtta återbokningar till programmet gjorts på totalt 68.567,20 € till ESF-andelen och 60.284,11 € till Ålands landskapsregerings andel. Detta på grund av att projekten inte använt hela sin budget varvid den resterande summan återbokats.

Sammanlagt har 109.245,69 € återbokats till ESF-andelen och 93.938,07 € återbokats till Ålands landskapsregerings andel under programperioden.

Tabell 2

Åtgärd	Projektägare	Projektname	ESF	LR
3.a	Ålands fredsförening - Emmaus r.f.	Ungdomslots	133,20	133,20
1.a	Högskolan på Åland	Entreprenörsakademin på Åland	10 273,69	10 273,69
1.a	Ålands Handelskammare r.f.	In between	8 138,61	8 138,61
1.c	Högskolan på Åland	Vägen till ett välkommande Åland/TurismÅland	0,05	0,05
1.c	Högskolan på Åland	Sjökapten i hamn	21 398,07	13 114,98
3.a	Ålands Handikappförbund r.f.	Stöd i arbete II	21 597,69	21 597,69
1.a	Högskolan på Åland	Entreprenörsakademin på Åland	4 420,26	4 420,26
3.a	AMS	100 procent	2 605,63	2 605,63
Totalt 2010			68 567,20	60 284,11

2.1.9 Kvalitetsanalys

En analys av resultaten, mätta med fysiska och ekonomiska indikatorer inklusive kvalitetsanalys av utvecklingen i förhållande till de ursprungliga målen skall beskrivas i årsrapporten. Särskild uppmärksamhet skall läggas på det operativa programmets bidrag till Lissabonprocessen och till målen i artikel 9.3 i förordning (EG) nr 1083/2006.

Utgiftskategorierna nedan motsvarar de som finns uppställda för Lissabonmålen. Det gäller frågor som både berör en ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer och om programmet lyckas förbättra ökat tillträde till arbetsmarknaden och ökad varaktighet. Varje projekt tillhör en av programmets inriktningar. Inriktningarna är baserade på åtgärdskategorierna från Lissabonmålen. Genom att analysera projektens indikatorer går det att se hur väl, de för programmet relevanta, Lissabonmålen uppfylls.

För programmet relevanta Lissabonmål:

- Ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer
  - 62. Kompetensutveckling på arbetsplatsen, arbetsrelaterad utbildning, IKT
  - 63. Innovation av arbetsplatser
  - 64. Utveckling för anställning, utbildning och stöd.
- Förbättrat tillträde till arbetsmarknaden och ökad varaktighet
  - 65. Matchningsåtgärder
  - 66. Vägledning
  - 69. Jämställdhet samt förbättrat tillträde till arbetsmarknaden
  - 70. Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper
- Förbättrad social integration för mindre gynnade personer
  - 71. Vägledning, utbildning, praktik, stödanställning för missgynnade grupper
- Ökat humankapital
  - 72. Strukturella åtgärder inom utbildningssystemet
  - 74. Satsningar inom forskning och innovation, kunskapsöverföring mellan högskolan och näringsliv.

Samtliga av programmets prioriterade områden ingår i Lissabonåtgärderna. Kommissionen och medlemsstaterna ska se till att 75 % av utgifterna avsätts för målet regional ”konkurrenskraft och sysselsättning”. I det åländska programmet går 100 % av utgifterna till detta mål. Av de 19 projekt som pågått tillhör 11 projekt prioriterat område 62, ett projekt tillhör prioriterat område 64, tre projekt tillhör område 66, tre projekt tillhör område 70 och ett projekt tillhör område 71. Detta betyder att alla projekt bidrar till Lissabonprocessen och är således inriktat på Europeiska unionens prioriteringar att främja konkurrenskraft och skapa arbetstillfällen. Se tabell 5 för uppdelning av stödet enligt prioriterat område.

Hittills har endast huvudprojekt inom prioriterat område 62 avslutats. Dessa projekt är Guideutbildningen, Entreprenörsakademin på Åland, TranSmart och Kompetens och delaktighet i CRAB. Alla dessa projekt hör till Lissabonmålet *Ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer*.

Projektet guideutbildningen har dels utbildat nya guider på Åland och dels skapat ett system för hur utbildning av guider ska se ut framöver. Entreprenörsakademin på Åland har utbildat chefer i ekonomi på akademisk nivå och handlett små företag i vidareutveckling. TranSmart har organiserat om företaget och förnygrat ledningen. I och med detta har hela personalen fortbildats. Kompetens och delaktighet i CRAB har fortbildat personalen i ny teknik.

Tre av projekten har fokuserat på vidareutbildning och ett på fortbildning. Två av projekten har inriktat sig på arbetsplats-specifik utbildning och två på utbildning inom ny teknik. Ett projekt har även rört omorganisering av företagsstrukturen. 70 % av deltagarna anser att deras kompetens har ökat till följd av projektet. 17 % av deltagarna har avancerat inom arbetsplatsen. 25 % av deltagarna har fått ny tjänst på ett annat företag. 35 % av deltagarna uppger att de utför sitt arbete på ett mer ändamålsenligt sätt efter projektet. Två nya

arbetstillfällena har skapats till följd av projekten. Inget av projekten uppger att de skapat nya kompetensnätverk.

För analys av utvecklingen i förhållande till de ursprungliga målen se kap. 2.1.1. För resultat av fysiska och ekonomiska indikatorer se kap. 2.1.2.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1081/2006 artikel 10 skall årsrapporterna när så är lämpligt innehålla en sammanfattning av genomförandet när det gäller integrationsåtgärder. Dessa kan gälla integrering av ett jämställdhetsperspektiv och eventuella könsspecifika verksamheter, verksamhet för att öka invandrades deltagande i arbetslivet och därigenom stärka deras sociala integration, verksamhet för att stärka integrationen i arbetslivet och därigenom förbättra social integration av minoriteter, verksamhet för att stäkra integration i arbetslivet och social integration av andra missgynnade grupper, inklusive människor med funktionshinder, innovativ verksamhet, inklusive en presentation av teman samt deras resultat, spridning och integrering samt transnationell och/eller interregional verksamhet.

I *In between* ingår jämställdhetsperspektivet som en viktig del. *Integration.ax* sysslar med verksamhet för att öka invandrades deltagande i arbetslivet och därigenom stärka deras sociala integration. Deltagarna läser kurser i svenska och får sedan praktik på arbetsplatsen. *Ungdomslots* bedriver verksamhet för att stärka integrationen i arbetslivet och därigenom förbättra social integration av minoriteter. *Stöd i arbetet II* bedriver verksamhet för att stärka integrationen i arbetslivet och social integration av andra missgynnade grupper, inklusive människor med funktionshinder. Även *Ålands Fountainhouse* bedriver verksamhet för att stärka social integration av missgynnade grupper. *Arbete i fokus* försöker minska på arbetslösheten för grupper med förhöjd risk för marginalisering.

Eftersom inget huvudprojekt med inriktning på integration har avslutats är det ännu inte möjligt att göra denna sammanfattning då det inte finns några resultatindikationer att analysera. Det är för tidigt för att dra slutsatser eller göra kvalitativa analyser som kan ge rättvisa resultat.

För redovisning av jämställdhet på arbetsmarknaden på Åland se bilaga 4. För redovisning av miljöarbetet på Åland se bilaga 3.

2.2 Uppgifter om överensstämmelse med gemenskapslagstiftning

Genomförandet av programmet skall vara förenligt med genomförandet av den övriga gemenskapspolitiken. I det godkända programmet finns överensstämmelsen med gemenskapens politik dokumenterad, vilken skall försäkras genom hela programgenomförandet och anpassas om förändringar sker. På områden som faller under landskapsregeringens behörighet följer landskapsregeringen kontinuerligt med gemenskapens politik och vidtar åtgärder vid behov. I genomförandet av programmet iakttas kontinuerligt konkurrensutsättning och vid anskaffningar skall gällande upphandlingsregler iakttas (Lagen om offentlig upphandling (ÅFS 43/1994), landskapsförordning om offentlig upphandling (ÅFS 101/1998) och Ålands landskapsregerings beslut gällande vissa upphandlingar (ÅFS 41/2006)). Gemenskapens horisontella prioritering om jämlikhet skall genomsyra alla delar av

programmets genomförande. Se bilaga 5 för jämställdhet på arbetsmarknaden. Sammansättningen av övervakningskommittén för programmet följer prioriteringen för jämlikhet och jämställdhet.

Förvaltningsmyndigheten har skickat in en rapportering om en misstänkt oegentlighet (OLAF-rapport) där projektet kan ha brutit mot upphandlingsreglerna. Ärendet är i dagsläget fortfarande öppet och rapporteras när beslutet om det är ett regelbrott eller inte har tagits.

2.3 Betydande problem och åtgärder för att lösa dem

Betydande problem i samband med genomförandet av det operativa programmet, inklusive en sammanfattning av allvarliga problem med förfarandet i artikel 62.1 d i förordning (EG) nr 1083/2006 samt de åtgärder som förvaltningsmyndigheten eller övervakningskommittén vidtagit för att lösa problemen bör framkomma i årsrapporterna. Detta gäller även betydande problem i samband med genomförandet av åtgärder och verksamheter enligt förordning (EG) nr 1081/2006 artikel 10 (se specificerat i kap. 2.1.8 Kvalitetsanalys).

Sekretariatet ser i nuläget ingen risk med återtagande i enlighet med "N+2" regeln.

2.4 Förändringar i genomförandet av det operativa programmet

En omfattande SWOT-analys genomfördes som utgångspunkt för skrivningen av det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland. Denna analys är fortfarande aktuell och föranleder inte några förändringar i genomförandet av programmet. Däremot kommer det att bli svårt att uppnå programmets målsättningar inom delområde 1.b och 2. då det varit svårt att få projektansökningar inom dessa områden. I mars 2011 inkom dock två ansökningar inom delområde 2.

2.5 Betydande förändringar enligt artikel 57 i förordning (EG) nr 1083/2006

Medlemsstaten skall säkerställa att en insats får behålla sitt stöd från fonderna endast om den inte är föremål för någon betydande förändring. Sådana förändringar har inte uppdragats och det har heller inte funnits någon anledning att återkräva felaktigt utbetalda belopp till följd av detta.

2.6 Komplementaritet med andra instrument

Målen för Ålands strukturfondsprogram och landsbygdsutvecklingsprogram kompletterar varandra, vilket kräver samordning och avgränsning i samband med planering och implementering av programmen. På Åland finns följande operativa program under programperioden 2007-2013

- Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007-2013
- Operativt program för Europeiska regionalfonden på Åland 2007-2013
- Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland för perioden 2007-2013
- Åtgärdsprogram för fiskerinäringen på Åland 2007-2013

Dessutom ingår hela Åland i Interreg IV A Central Baltic Programmet 2007-2013 där i synnerhet underprogrammet Archipelago and Islands är av intresse för gränsöverskridande projekt.

Ålands landskapsregering ansvarar för samordning av de nämnda finansieringsinstrumenten förutom det interregionala samarbetet. För de operativa programmen med finansiering från regional- och socialfonden är avsikten att utnyttja den möjlighet regelverket medger genom att ha en gemensam övervakningskommitté för de båda programmen. Även om den gemensamma övervakningskommittén för ERUF och ESF 2007-2013 och övervakningskommittén för landsbygdsutvecklingsprogrammet formellt är två skilda kommittéer är målsättningen att samordna arbetet administrativt i den mån det är möjligt.

De olika programmen omfattar geografiskt hela Åland (FI 2) och har vissa innehållsmässiga beröringspunkter.

Avgränsning mellan programmen har i programberedningsprocessen skett främst genom principen ett program/en fond men även genom en åtskillnad mellan olika målgrupper/stödmottagare och i vissa fall branschtillhörighet inom programmen. Åtgärder som hör till det åländska landsbygdsutvecklingsprogrammet, LBU, stöds med medel från EJFLU, medan företagsutveckling inom andra sektorer i huvudsak stöds med medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Åtgärder som syftar till kompetenshöjning på lång sikt hos den åländska arbetskraften samt integration av utanförgrupper i samhället stöds från Europeiska socialfonden där den uttalade målgruppen är den enskilda individen.

Vid genomförandet av programmen beaktas detta i samband med fastställande av urvalskriterier vilka bör säkerställa att projekt inte kan erhålla finansiering från mer än ett program och att projekt med likartat innehåll styrs till ett och samma program. Även ett gemensamt projektregister säkerställer att ingen dubbel finansiering beviljas.

Eftersom det geografiska programområdet för de operativa programmen inom Regional konkurrenskraft och sysselsättning finansierade av Europeiska regionalfonden och Europiska socialfonden sammanfaller har flexibiliteten att utnyttja 10 % av budgeten inom ramen för den andra strukturfonden enligt rådets förordning (EG) nr 1083/2006 artikel 34.2 inte utnyttjats.

2.7 Övervakning

2.7.1 Övervakningskommittén

Den 25.10.2007 tillsatte Ålands landskapsregering en gemensam övervakningskommitté för Europeiska regionala utvecklingsfonden och socialfonden på Åland för perioden 25.01.2007 - 30.06.2016 bestående av 9 medlemmar. Kommitténs åtagande gällande övervakning regleras i rådets förordning (EG) nr 1083/2006 art.66 och dess uppgift är att förvissa sig om att genomförandet av det operativa programmet är effektivt och av tillfredsställande kvalitet.

Sekretariatsfunktionen för övervakningskommittén upprätthålls av näringsavdelningens allmänna byrå.

Mötet i maj 2010

- Redovisning av den årliga kontrollrapporten
- Presentation av årsrapporten för 2009. Årsrapporten godkändes med förslag till kompletteringar
- Programmets nuläge samt aktuella finansieringssituation presenterades
- Projektpresentation, Entreprenörsakademin

Mötet i november 2010

- Konstaterade att ESF-programmets årsrapport godkändes 13.08.10
- Genomförandet av programmet presenterades
- Beslöt ändra utvärderingsplanen så att frågan om en eventuell extern utvärdering aktualiseras på mötet hösten 2011
- Projektpresentation, Vägen till ett välkommande Åland

2.7.2 Förvaltningsmyndighet

De uppgifter som ankommer på förvaltningsmyndighet sköts av landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning förutom de delar som hör till attesterande myndighet i enlighet med kommissionens förordning 1828/2006 artikel 21 bilaga XII. Ansökningar om ESF - finansiering har beretts och föredragits för ansvarig ledamot/ansvariga ledamöter som fattat ett formellt beslut om finansiering. Rapportering till kommissionen sker i samarbete med övervakningskommitténs sekretariat på näringsavdelningen vid Ålands landskapsregering liksom beredning och verkställighet av ärenden som behandlas i programmets övervakningskommitté.

2.8 Metoder för uppföljning

Beslutsprocessen beskrivs ingående i "Beskrivning av förvaltnings- och kontrollsystem, Regionala utvecklingsfonden och Socialfonden" kapitel 2.b.2 *Förvaltningsmyndighetens organisation*.

2.8.1 Förvaltning av det operativa programmet

Enligt programmet ansvarar utbildnings- och kulturavdelningen vid Ålands landskapsregering för programmets genomförande, förvaltning och uppföljning, vilket i huvudsak omfattar de uppgifter som ankommer på förvaltningsmyndighet i enlighet med artikel 59 punkt 1a i rådets förordning (EG) nr 1083/2006. Utbildnings- och kulturavdelningen ansvarar i enlighet med förordningens artikel 60 för att programmet förvaltas och genomförs i enlighet med principerna om sund ekonomiskt förvaltning.

2.8.2 Ledningens kontroller

I allmänna förordningen (rådets förordning (EG) 1083/2006 art. 60) regleras ett kontrollförfarande innefattande administrativa kontroller av ansökningar om utbetalningar av stöd, vilka utförs som skrivbordsgranskning och kontroll på plats. Målsättningen enligt programmets systembeskrivning är att minst 10 % av projektstocken (antal projekt) under programperioden, oavsett storlek på beviljad offentlig finansiering blir föremål för kontroll på plats. Kontroll på plats görs dock en gång per år till varje projekt för att säkerställa att projektet genomförs i enlighet med beslut. Skrivbordskontroller sker ca 4 ggr i året/projekt. Detta görs vid utbetalningsprocessen och vid beslutsprocessen.

Den första kontrollen på plats för varje projekt har i regel skett innan den första utbetalningen av stödet verkställts. På dessa möten går regelverket och villkoren för stödberättigande utgifter igenom. Detta för att underlätta för projektägarna vid den första redovisningen. Kontrollerna på plats har gjorts av förvaltningsmyndigheten. Efter besöket har en ”Handlägningsrapport för kontroll på plats” upprättats.

Under 2010 genomfördes kontroll på plats av fjorton projekt. De kontrollerade stödberättigande utgifterna uppgick till 75 % av de sammanlagda stödberättigande utgifterna år 2010. 0,4 % av de redovisade utgifterna ströks i samband med skrivbordsgranskningen under året. I enlighet med granskningsprotokollen föranledde kontrollerna inte ytterligare åtgärder.

Totalt har 33 kontroller på plats genomförts och 63 % av de totala stödberättigande utgifterna har granskats vid kontroll på plats. 0,5 % av de redovisade utgifterna har strukits i samband med skrivbordsgranskning.

Uppgifter om genomförda kontroller i enlighet med tillämpningsförordningen (kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 artikel 14 bilaga III del B) bl.a. datum för kontroll skall registreras i ett informationssystem. Denna funktionalitet utvecklades under 2009 och färdigställdes 2010. Kontrollerna på plats har följts upp hos förvaltningsmyndigheten. Samtliga handlägningsrapporter har distribuerats till den attesterande myndigheten.

Om misstanke om oegentligheter uppkommer i samband med ett kontrollförfarande så ska varje oriktighet som har varit föremål för administrativa eller rättsliga undersökningar enligt tillämpningsförordningen (kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 artikel 28) anmälas till kommissionen. Ett undantag från regeln som fråntar medlemsstatens rapporteringsskyldighet är oegentligheter som avser belopp som belastar Europeiska gemenskapernas allmänna budget med mindre än 10.000 € (kommissionens förordning (EG)

nr 1828/2006 artikel 36). Dessa oegentligheter skall endast rapporteras ifall kommissionen uttryckligen begär det. Under 2010 har förvaltningsmyndigheten har skickat in en rapportering om en misstänkt oegentlighet (OLAF-rapport) där projektet kan ha brutit mot landskapets upphandlingsregler. Ärendet är fortfarande under utredning och rapporteras då beslutet om det är en oegentlighet eller inte har tagits.

Enligt allmänna förordningen (rådets förordning (EG) nr 1083/2006 artikel 57) skall landskapsregeringen säkerställa att ett projekt som erhållit finansiering från programmet får behålla sitt stöd för en investering eller arbetstillfällen som har skapats av små- och medelstora företag endast om den inom tre år efter att projektet slutförts inte är föremål för någon betydande förändring som påverkar dess karaktär eller villkoren för dess genomförande eller innebär att ett företag eller ett offentligt organ får en otillbörlig förmån, och som följer antingen av en förändring av ägandeförhållandena för en infrastruktur eller av upphörande av en produktionsverksamhet. Felaktigt utbetalda belopp skall återkrävas.

Under 2010 har det inte konstaterats skäl att återkräva utbetalda stöd med stöd av ovanstående Vid utgången av år 2010 fanns det inte öppna återkrav inom programmet.

Attestering och revision

För att säkerställa principen om åtskillnad av funktioner i enlighet med *allmänna förordningens* krav (rådets förordning (EG) nr 1083/2006 artikel 58.b) handhar allmänna byrån vid finansavdelningen den attesterande myndighetens uppdrag, vilket omfattar ansökan om utbetalning av medel från regionalfonderna vid kommissionen och härtill hörande utgiftsdeklarationer samt deklaration om verkställda och öppna återkrav. Ansvar för utbetalning i huvudsak de uppgifter som ankommer på attesterande myndigheten i enlighet med samma förordning artikel 61.

Attesterande myndigheten har under 2010 lämnat in en betalningsansökning och deklarerat sammanlagda stödberättigande utgifter om totalt 676.212,00 € per den 21 juni 2010 varav fondens andel uppgår till 288.654,80 €. Ansökningarna har baserat sig på de uppgifter förvaltande myndigheten lämnat in. Landskapsregeringen mottog delbetalningen om 288.654,80 € den 15.12.2010.

Revisionsmyndighet för det operativa programmet är Revisionsbyrån vid Ålands landskapsregering, nedan benämnd revisionsbyrån. Byrån ansvarar för de uppgifter som anges i artikel 62 rådets förordning (EG) nr 1083/2006. Revisionsbyrån är fristående från förvaltningen och rapporterar direkt till Ålands landskapsregering och de granskade. Revisionsbyrån utför sina i artikel 62 angivna uppgifter genom egen verksamhet genom personalen vid byrån och genom att delvis anlita utomstående revisor(er) från revisionsseminarium för en del av de kontroller som skall utföras. Kontrollerna planeras av ledande revisorn, som också ansvarar för de övriga uppgifter som anges i artikel 62.

Revisionsbyrån vid Ålands landskapsregering har den 11 februari 2011 genom SFC skickat en kontrollrapport jämte yttrande för år 2010. Rapporten som utarbetats i enlighet med allmänna förordningen (rådets förordning (EG) nr 1083/2006 62 p. 1.d.) avser perioden 01.07.-30.06.2010 och omfattar de åländska operativa programmen med finansiering från regionalfonderna och socialfonderna. Kontrollrapporten har utarbetats för det åländska programmets del av revisionsbyrån enligt den förlaga som finns i tillämpningsföreläggningen

(kommissionens förordning (EG) nr 1828/2006 bilaga VI.) och de riktlinjer som kommissionen i övrigt ger.

Under 2010 har 7 projekt reviderats. Dessa är. *TranSmart, Validering på Åland, Vägen till ett välkomnande Åland, Nätpedagogik, DaKo 3, Sjökaptenen i hamn* och *Skuta*. I och med dessa revisioner har 7 av 18 projekt kontrollerats (38,9 %) och 61,4 % av de deklarerade utgifterna. Till följd av en revision har 4.742,00 € ansetts vara icke stödberättigande kostnader. Av dessa är 592,75 € bidrag från ESF och 592,75 € bidrag från landskapsregeringen. Återstoden är privat finansiering. Orsaken till återkravet är otydlighet i fakturorna.

Systemgranskningen av förvaltningssystemet för Ålands ESF program för perioden 1.7.2008-30.6.2010 påbörjades i december 2009 och slutfördes våren 2010. De brister som upptäckts vid den inledande systemgranskningen gäller tillräcklig information om vilka kostnader som inte godkänts såsom stödberättigande i samband med utbetalning av stöd mot redovisning av kostnader. Den andra rekommendationen avser att protokollföra ett särskilt beslut om utbetalning av beviljat stöd, som vid expedition delges med besväransvisning i de fall där förvaltningsmyndigheten inte godkänt alla redovisade utgifter såsom stödberättigande. Den förstnämnda rekommendationen har förvaltande myndighet åtgärdat och även tagit initiativ till att efterleva den andra rekommendationen.

Revisionsbyrån har slutligen i ett årligt yttrande angett att förvaltnings- och kontrollsystemen för ESF fungerar tillräckligt effektivt för att ge rimlig garanti för att de utgiftsdeklarationer som lämnats till kommissionen är korrekta och, som följd av detta ge rimlig garanti för att de underliggande transaktionerna är lagliga och korrekta.

Förvaltnings- och kontrollsystem

Varje medlemsstat i detta fall Ålands landskapsregering skall sörja för inrättande av förvaltnings- och kontrollsystem i fortsättningen kallad systembeskrivning (rådets förordning (EG) nr 1083/2006 artikel 58).

I januari 2009 har ändringar gjorts i den systembeskrivning som landskapsregeringen lämnade via kommissionens gemensamma databas SFC (Structural Funds Common Database 2007-2013) den 12 november 2008. Systembeskrivningen omfattar Ålands operativprogram inom den Europeiska regionalfonden och Europeiska socialfonden. Efter ytterligare kompletteringar i maj 2009 bedömde kommissionen att beskrivningen uppfyller kraven enligt gällande regelverk. Inga ändringar har under 2010 gjorts i systembeskrivningen.

Missbruksrapportering

Under år 2007 till 2009 har inga oriktigheter eller oegentligheter som skulle föranleda anmälan enligt kommissionens förordning (EG) nr. 1828/2006 artikel 28 uppdragats. Under 2010 har däremot förvaltningsmyndigheten anmält en misstanke om oegentlighet. Detta är fortfarande under utredning och rapporteras då beslutet om det är en oegentlighet eller inte har tagits.

2.8.3 IT-system

Ålands landskapsregering har ett *integrerat ekonomisystem* i AS400-miljö vars användare har tillgång till ekonomisystemet via ett gemensamt internt nätverk. Tillgång till ekonomisystemet ges via administration av systembehörigheter och rättigheter.

Det integrerade ekonomisystemet består av modulerna kundfakturerings, leverantörsfakturerings, bokföring, lönehantering, lånereskontra, elektronisk betalningsförmedling till banker och Cognos rapportverktyg. För att hantera stöd och bidrag använder Ålands landskapsregering en modifierad projektregistermodul, som anpassas så att det motsvarar behovet av tillförlitliga och utförliga räkenskaper för varje insats inom det operativa programmet. Projektregistermodulen används för flera program för hantering av stöd med EU-finansiering. Därutöver används ett diariesystem för att samla upp och hantera samtliga handlingar som rör enskilda stödärenden. Under år 2010 har ett nytt diariesystem testats och implementerats och sedan början av år 2011 har Ålands landskapsregering tagit i bruk systemet. Därmed sparas nu samtliga dokument rörande nya stöd i elektronisk form.

Projektregistret har integration till Ålands landskapsregerings ekonomisystem för överföring av utbetalningar till bankprogrammet, överföring av bokföringstransaktioner från projektregistret till bokföringsmodulen och returnering av referensnummer till projektregistret. All data angående stödhanteringen sparas i projektregistret.

Projektregistret användes även under programperioden år 2000-2006 men vidareutvecklas nu i syfte att minimera manuella arbetsrutiner och för att utveckla ny funktionalitet för möta krav på uppföljning och rapportering. Projektregistret är i drift och funktionalitet för att hantera återkrav och kontroller i systemet har utvecklats.

Rapporteringsbehovet för beviljanden och utbetalningar tillgodoses i det uppgraderade Cognos rapportverktyget. Rapporter vidare- och nyutvecklas kontinuerligt.

Finansavdelningen innehar administratörsrättigheterna till ekonomisystemet innefattande projektregistret och Cognos. Till den del stödhanteringen handhas av olika förvaltningsmyndigheter har respektive förvaltningsmyndighet enbart behörighet till sitt eget operativa program stödhantering, medan de som verkställer utbetalningar och bokföring har behörighet till alla operativa program eftersom Ålands landskapsregering har en centraliserad hantering av verkställandet av utbetalningar och bokföring. Förvaltande myndigheten som omfattar de som arbetar med stödhantering, de som verkställer utanordningar och bokförare har både läs- och skrivrättigheter i projektregistret. De som verkställer utanordningar och bokför stöden har läs- och skrivrättigheter i ekonomisystemet och den övriga delen av förvaltande myndigheten har enbart läsrättigheter i ekonomisystemet. Revisorn har läsrättigheter i projektregistret.

I all kommunikation med kommissionen inklusive finansiell rapportering använder sig landskapsregeringen av kommissionens gemensamma databas SFC (Structural funds common database 2007-2013) inom ramen för sina användarrättigheter.

2.9 EU:s Östersjöstrategi

Kommissionen har sedan december 2007 arbetat med ett förslag till en EU-strategi för Östersjöområdet, till vilken landskapsregeringen lämnat ställningstaganden. Den 10 november 2009 (uppdaterad 2010) antog rådet strategin inklusive en tillhörande åtgärdsplan.

Landskapsregeringen har sett det som viktigt att vattenkvaliteten i Östersjön förbättras och som en absolut nödvändighet för en framtida stark ekonomisk utveckling.

I Ålands landskapsregerings EU-meddelande 2/2010-2011 till Ålands lagting¹ redovisas bl.a. för strategin. Åland fick i samband med antagandet av strategin en förfrågan om att delta i ett s.k. flaggskepp-projekt som ingår i avsnittet om miljövänlig fartygstrafik (sk clean shipping-projekt). Landskapsregeringen ordnade under hösten 2009 ett seminarium om ekonomiska styrmedel för fartygstrafiken, i samarbete med HELCOM² och med närvaro av ledande företrädare för svenska och finska sjöfartsmyndigheter. I januari 2010 deltog landskapsregeringen i ett start möte om clean-shippingdelen av strategin. Vid mötet utsågs HELCOM preliminärt till att leda flera flaggskepp-projekt. Landskapsregeringen har utsetts till s.k. "co-leader" till projekt som främjar åtgärder för att minska utsläppen från fartyg. Uppgiften innebär att Åland tillsammans med svenska och finländska sjöfartsmyndigheter ska försöka se till att målsättningarna i Östersjöstrategin uppfylls. Mariehamns stad deltar i ett av de konkreta projekt som startat hösten 2010.

Landskapsregeringen beaktar även andra prioriteringsområden. Landskapsregeringen har i sitt åtgärdsprogram för de åländska vattnen sagt att de ska vara en pådrivande aktör för en mer hållbar fiskodling på Östersjönivå. Som ett led i detta deltar följer landskapsregeringen aktivt med flaggskeppsprojektet "Främja hållbara produktionsmetoder inom vattenbruket", vilket Finland ansvarar för. Programfinansiering söks för ett underprojekt "Aqua Best" som syftar till att definiera strategiska mål för en hållbar utveckling av Östersjöns vattenbruk och omfattar bl.a. en utredning om miljölagstiftning och tillstånd som rör vattenbruket, områdesplanering och användning av kretsloppsanpassat foder. En "code of conduct" och code of "practise" för näringsutövare och myndigheter kommer att utarbetas. Särskilt intressant ur åländsk synvinkel är även arbetet med att "säkerställa ett hållbart fiske" och de övriga projekt som syftar till att minska näringsläckaget från olika landsbygdsnärningar inklusive jordbruk och turism.

Kommissionen har genom brev den 10 november 2009 lämnat rekommendationer för de operativa strukturfondsprogrammen med anledning av EU:s strategi för Östersjöregionen. Även om strategin i sig inte har någon egen finansiering kommer Östersjön under perioden 2007-2013 att gynnas inom regionalpolitikens ram och av annan EU-finansiering. Med strukturfondsfinansiering är det möjligt att genomföra strategin och göra Östersjön mer konkurrenskraftig bl.a. genom att stöda innovation i små och medelstora företag. Energin är likaså en central fråga.

---

¹ I meddelandet redogör landskapsregeringen för den huvudsakliga dagordningen inom EU 2011 och landskapsregeringens prioriteringar i förhållande till denna samt landskapsregeringens redogörelse för verksamheten med EU-ärenden under 2010

² The Helsinki Commission, vanligtvis mer känt som Helsinki Convention.

http://www.helcom.fi/helcom/en_GB/aboutus/

Övervakningskommittén har på mötet den 30 november 2009 tagit del av prioriteringarna i EU:s strategi för Östersjöregionen och konstaterade att prioriteringarna 7, 8 och 12 väl överensstämmer med de inriktningar som är inskrivna i det åländska operativprogrammet med finansiering från socialfonden.

- 7. Att utnyttja den fulla potentialen i regionen inom forskning och innovation. Här ingår två av programmets delområden 1. Investering i humankapital och 2. Innovativa former av arbetsorganisationer
- 8. Att främja företagande, stärka små och medelstora företag och öka den effektiva användningen av mänskliga resurser. Här ingår alla delområden i programmet: 1. Investering i humankapital, 2. Innovativa former av arbetsorganisationer och 3. Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion.
- 12. Att inom Östersjöregionen behålla attraktionskraften för medborgarna och stärka attraktionskraften för turisterna. Här ingår programmets delområden 1. Investering i humankapital och 2. Innovativa former av arbetsorganisationer

Eftersom programmet skrevs innan rådet antog Östersjöstrategin finns denna ej nämnd i Ålands ESF program. Åtgärderna inom strategin styr därför inte programmet. Däremot finns det ändå projekt som följer strategin utan att den hade någon relevans när projekten godkändes.

I dagsläget stöder den beviljade programfinansieringen prioriteringarna 7, 8 och 12 ovan. Ett exempel på projekt som tillhör prioritet 8 är *Entreprenörsakademin*. För beskrivning av projektet se kapitel 7.1

3 GENOMFÖRANDE PER PRIORITERAT OMRÅDE

Det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland består av två prioriterade områden, Kompetens och sysselsättning samt Tekniskt stöd. Genomförandet av prioritet Kompetens och sysselsättning har redan beskrivits i kapitel 2 och prioritet Tekniskt stöd beskrivs i kapitel 5.

4 ENHETLIGHET OCH KONCENTRATION

För att utvärdera enhetlighet och koncentration i det operativa programmet skall en beskrivning göras av hur det åtgärder som får ESF - stöd är förenliga med och bidrar till åtgärder inom europeiska sysselsättningsstrategin som genomförts inom de nationella reformprogrammen och nationella handlingsplanerna för social integration. En beskrivning bör även göras av hur ESF - åtgärderna bidrar till genomförandet av sysselsättningsrekommendationerna och av gemenskapens sysselsättningsmål på området social integration och utbildning (Artikel 4.1 i förordning (EG) nr 1081/2006).

Riktlinjerna för medlemsstaternas sysselsättningspolitik är följande:

1. Genomföra en sysselsättningspolitik som syftar till att uppnå full sysselsättning, förbättra kvaliteten och produktiviteten i arbetet och öka den sociala och territoriella sammanhållningen
2. Främja en livscykelinriktad syn på arbete
3. Sörja för en arbetsmarknad som är öppen för alla och göra arbete mer attraktivt, göra arbetet lönsamt för arbets sökande, även för mindre gynnade personer, och personer utanför arbetsmarknaden
4. Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov
5. Främja flexibilitet i kombination med anställningstrygghet och minska segmenteringen av arbetsmarknaden, med vederbörligt beaktande av den roll som tillkommer arbetsmarknadens parter
6. Sörja för en sysselsättningsfrämjande utveckling av arbetskostnader och mekanismer för fastställande av löner
7. Utöka och förbättra investeringarna i humankapital
8. Anpassa utbildningssystemen till nya kompetenskrav

Ungdomslots är ett projekt vars övergripande målsättning är att motverka avhopp från skolan och långtidsarbetslöshet bland ungdomar. *Arbetet i fokus* mål att motverka långtidsarbetslöshet med strukturella förändringar. Dessa projekt följer riktlinje 2 då det har insatser för att skapa sysselsättningsmöjligheter för ungdomar och minska ungdomsarbetslösheten. Även *In between* följer riktlinje 2 då projektet är för mellanchefer som ofta är kvinnor. Projektet har åtgärder för att öka kvinnornas deltagande i arbetslivet och minska klyftorna mellan män och kvinnor när det gäller sysselsättning, arbetslöshet och löner.

Fem projekt följer riktlinje 3. *Stöd i arbetet II* riktar sig till funktionshindrade personer. Projektets målsättning är att slussa ut svårsysselsatta personer på den öppna arbetsmarknaden. *Validering på Åland* har som övergripande mål att utveckla ett valideringssystem och skapa ett nätverk av samtliga aktörer som involveras i det livslånga lärandet och den kompetensutveckling som sker bland den vuxna befolkningen. *Integration.ax* har som övergripande mål att försnabba anställningsmöjligheterna för inflyttande. *Arbete i fokus* hjälper arbetssökande med vägledning och arbetspsykolog. Dessa fyra projekt passar under följande beskrivning från riktlinje 3: ”Aktiva, förebyggande arbetsmarknadsåtgärder, inbegripet tidigt fastställande av behov, hjälp med arbetssökandet, vägledning och utbildning som ett led i personliga handlingsplaner, tillhandahållande av nödvändiga sociala tjänster för att stödja integration av personer som är mest isolerade från arbetsmarknaden och bidra till utrotningen av fattigdomen.”

Vägen till ett välkommande Åland (TurismÅland) övergripande mål är att skapa ett system för fortbildning av turistföretagare och deras anställda, skapa möjlighet för dem som är intresserade av att starta turistisk verksamhet samt att skapa fortbildning som stöder turismens utveckling på Åland. Genom detta skapar projektet nya sysselsättningstillfällen inom tjänster med inriktning på personer och företag på lokal nivå.

Två projekt, *Validering på Åland* och *Integration.ax*, följer riktlinje 4. ”Förbättra förmågan att möta arbetsmarknadens behov”. Detta genom bättre förutseende av färdighetsbehov samt utbudsbrister och flaskhalsar på arbetsmarknaden.

Nio projekt följer riktlinje 5. *DaKo3*, *TranSmart*, *Nätpedagogik*, *Guideutbildningen*, *Kompetens och delaktighet i CRAB*, *TurismÅland* och *Entreprenörsakademin* stämmer in på följande beskrivning. ”Underlätta byte av arbete, inbegripet utbildning, verksamhet som

egenföretagare, bildande av företag och geografisk rörlighet.” *TranSmart* och *Kompetens och delaktighet i CRAB* främjar och sprider även innovativa och smidiga former för arbetets organisation, i syfte att förbättra kvalitet och produktivitet i arbetet, samt hälsa och säkerhet.

Två projekt följer riktlinje 7. *Entreprenörsakademins* målsättning är att stöda små- och medelstora företag att utvecklas både genom individers personliga kompetensutveckling och genom företagsutveckling. Entreprenörsakademien är ett utbildnings- och utvecklingsprojekt vars syfte är att stöda livslångt lärande med betoning på kompetenshöjande utbildning för företagare i regionen. *Ungdomslots* bidrar till en minskning av antalet elever som slutar skolan i förtid.

TurismÅland, Sjökaptenen i hamn och *Validering på Åland* följer riktlinje 8 och stämmer in på följande beskrivning. ”Förbättra och garantera attraktiva och öppna utbildningssystem med hög kvalitet, bredda utbudet av utbildningsmöjligheter och sörja för flexibla inlärningsvägar samt förbättra möjligheten till rörlighet för studenter och praktikanter.”

Valideringsprojektet tillgodoser även nya yrkesbehov, nyckelkompetens och framtida färdighetskrav genom att förbättra definition och genomblickbarheten när det gäller kvalifikationer, faktiskt erkännande av dem samt godkänna icke-formellt och informellt lärande. Vilket även det är en beskrivning till riktlinje 8.

5 TEKNISKT STÖD

De finansiella indikatorerna som visar resursanvändning för tekniskt stöd till och med 31.12.2010 redovisas i bilaga 1B. I bilaga 2B redovisas motsvarande siffror endast för 2010. Under 2010 har utbetalningar för 12.991,67 € (ESF-andel) gjorts till tekniskt stöd, det utgör 10,39 % av den totala budgeten för tekniskt stöd. Därav har 12.166,37 € använts till administration och 825,30 € till information och utvärdering.

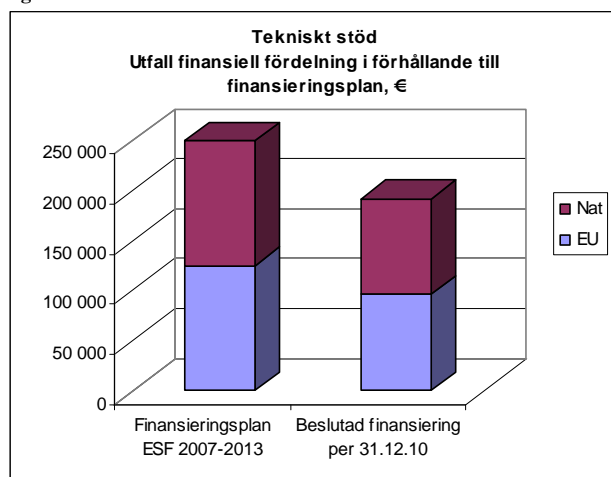
Till och med 31.12.2010 har utbetalningar för 28.041,14 € (ESF-andel) gjorts till tekniskt stöd, det utgör 22,43 % av den totala budgeten för tekniskt stöd och 2,30 % av det operativa programmets strukturfondsbidrag. Därav har 23.360,32 € använts till administration och 4.680,82 € till information och utvärdering.

I figur 4 nedan ses en jämförelse mellan fördelningen av budgeten och den beslutade finansieringen 31.12.10. I finansieringsplanen för ESF 2007-2013 ingår 250.000 € för tekniskt stöd varav 125.000 € är nationell offentlig finansiering och 125.000 € är finansierat av ESF. Fram till 31.12.10 har 192.000 € beviljats i programmet. Av dessa är 96.000 € nationell offentlig finansiering och 96.000 € finansieras av ESF. Den preliminära budgeten för informationsåtgärder för perioden 2007 - 2013 uppgår till totalt 20 000 € (ESF - andel) se tabell 7.

Tabell 7

Preliminär budget 2007 - 2013															
Information, €															
2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		Totalt	
Esf	Nat	EsF	Nat	Esf	Nat	Esf	Nat	Esf	Nat	Esf	Nat	Esf	Nat	Esf	Nat
2 500	2 500	5 000	5 000	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	20 000	20 000
5 000		10 000		5 000		5 000		5 000		5 000		5 000		40 000	

Figur 4

6 INFORMATION OM PROGRAMMET

6.1 Kommunikationsplanen

Inom fyra månader efter att ett operativt program har godkänts skall förvaltningsmyndigheten framlägga en kommunikationsplan för kommissionen. Kommunikationsplanen för det operativa programmet för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013 godkändes av Ålands landskapsregering den 12.02.2008 och sändes därefter till kommissionen. Den 04.04.2008 begärde kommissionen in kompletterande uppgifter och dessa sändes in för godkännande den 09.05.2008. Kommunikationsplanen godkändes av kommissionen genom en skrivelse 10.06.2008. Syftet med kommunikationsplanen är att garantera öppenhet och insyn gällande stödet från Europeiska socialfonden. Utbildnings- och kulturavdelningen ansvarar för att ESF-programmet ges offentligen men det praktiska genomförandet delas mellan programansvarig och koordinator.

Målgruppen för kommunikationsåtgärderna är allmänheten, privata företag, offentliga aktörer samt övriga. De åtgärder som är planerade att genomföras varierar beroende på hur programperioden framskrider. Perioderna är indelade i implementering, genomförandeperiod och programavslut. Inom varje period varierar åtgärderna beroende på om det är allmänna eller riktade åtgärder. Allmänna åtgärder kan handla om öppna möten och information i media medan enskilda åtgärder kan innebära direkta kontakter med potentiella projektägare. En projektkatalog med korta presentationer om beslutade projekt ligger på landskapsregeringens hemsida www.regeringen.ax.

Informationsinsatserna skall följas upp och utvärderas på olika sätt och olika nivåer och kommer även att framläggas för övervakningskommittén i samband med årsrapporterna (för utvärdering se kap. 6.2).

6.2 Åtgärder

Enligt förordning (EG) 1828/2006 artikel 4 ska årsrapporten för 2010 och slutrapporten om genomförandet innehålla en bedömning av hur informations- och offentlighetsåtgärderna

påverkat de operativa programmens synlighet samt kunskaperna om dem och om gemenskapens roll, i enlighet med artikel 2.2 e.

Lissabonstrategins målsättningar ingår i programmets målsättningar. Målsättningen är att uppmärksamma samtliga invånare på Åland om det nya ESF programmet Kompetens och delaktighet. Enligt kommunikationsplanen skall flest informationsåtgärder ske under implementeringen (2007-2008). Under 2010 har ESF programmet synts i media 46 gånger och femton företagsbesök har gjorts. Ca 800 broschyrutskick har gjorts via naringsliv.ax. USB-minnen med information om programmet har även detta år delats ut. Programmet har hittills fått stor respons med 40 ansökningar.

Hittills har 31 företagsbesök gjorts, målet till och med 31.12.2010 är 40 stycken. Även om flera företagsbesök hade hållits skulle detta dock inte resultera i flera godkända projekt då det inte fanns finansiering för flera projekt. ESF programmet har synts 85 gånger i media, alltså har målet på 84 gånger för hela programperioden redan uppnåtts.

I tabellen nedan presenteras de indikatorer som finns med i kommunikationsplanen samt en uppföljning av dessa för år 2007 - 2010.

Tabell 8

Indikatorer		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totalt
Antal öppna möten	Resultat	1	0	0	1				2
	Mål	1	1	1	1	1	1	1	7
Antal broschyrutskick	Resultat	0	0	0	ca 800				ca 800
	Mål								Samtliga företag på Åland
Synlighet i media	Resultat	2	17	20	46				85
	Mål	12	12	12	12	12	12	12	84
Antal företagsbesök	Resultat	7	4	5	15				31
	Mål	0	25	15	15	15	15	15	100

De olika projekten har i och med sin ansökan beskrivit på vilket sätt de har fått information om programmet. Av de 40 ansökningarna har 35 stycken svarat på frågan. (Flera alternativ kan väljas.) Nio projekt har svarat att de fått informationen via broschyrer, åtta stycken via media. Femton projekt har fått information genom besök från landskapsregeringen och elva stycken genom det allmänna informationstillfället. Tjugoen projekt har sökt information på eget initiativ och två har tagit hjälp av hemsidan.

Med början 3 maj har Ålands landskapsregering flaggat med EU-flaggan under en veckas tid.

Sekretariatets uppfattning är att annonserna om lediganslagna medel är den bästa kanalen till presumtiva projektägare. Erfarenheten visar att direkt efter publicering kontaktas sekretariatet av många företag och organisationer. I det flesta fall leder denna kontakt till besök för mer information.

Programmet har haft en stor genomslagskraft i media. Som exempel kan nämnas att projektet integration.ax ledde till en ledare i en av lokaltidningarna där projektets system och åtgärder lyftes fram som den rätta vägen för ett inkluderande samhälle.

I de allra flesta artiklarna framkommer att projektet medfinansieras av EU.

Under programperiodens gång har ansökningshandlingarna blivit allt mer fullständiga och korrekta vilket kan tyda på att informationsåtgärderna lyckats.

6.3 Ekonomisk uppföljning

Den preliminära budgeten för informationsåtgärder för perioden 2007 - 2013 uppgår till totalt 20 000 € (ESF - andel). Budgeten för år 2010 uppgår till 5 000 €. Enligt de bokförda kostnaderna för informationsåtgärder för år 2010, totalt 825,30 € (ESF - andel), gick hela summan till annonser i de lokala tidningarna.

7 PROJEKT

7.1 Avslutade projekt

Entreprenörsakademin

Projektet inleddes 01.05.08 och avslutades 07.06.10. Projektets bakgrund är att det samhällseliga stödet idag till stora delar riktas till nystartade företag, varmed redan verksamma mikro- och småföretag som förväntas växa ofta misslyckas pga. bristande stöd i den fortsatta företagsutvecklingsprocessen. Entreprenörsakademin stöder: 1) Livslångt lärande med tonvikt på kompetenshöjande utbildning för företagare. 2) Företagsutveckling och tillväxt, för små- och medelstora företag i regionen. 3) Nätverksbildning och ett ökat samarbete mellan högskola, universitet och näringsliv. Målsättningen var att stöda små- och medelstora företag att utvecklas både genom individers personliga kompetensutveckling och genom företagsutveckling. Entreprenörsakademin var ett utbildnings- och utvecklingsprojekt vars syfte var att stöda livslångt lärande med betoning på kompetenshöjande utbildning för företagare i regionen och att utveckla det individuella entreprenörskapet och att ge företagen redskap för självanalys, för kontrollerad utveckling och skapande av nätverk mellan företag, högskolan och universitet. Målgruppen var företagare, företagsledare, marknadsförare, produktutvecklare och entreprenörer i små- och medelstora företag.

Deltagarna i projektet har varit mycket positiva och framför allt berömt projektets upplägg. De deltagande företagen har utvecklat eller utökat sin verksamhet med hjälp av projektet.

Guideutbildning

Projektägare var Ålands Guider r.f. och pågick 01.08.2008-31.07.2009. Projektets övergripande mål var att värva och utbilda nya guider. Bakgrunden till projektet var att guidekåren på Åland stod inför en generationsväxling och för att trygga återväxten skulle fler guider utbildas samtidigt som de befintliga ges fortbildning. Målet var att projektet skulle värva nya guideaspiranter och sedan genom en kurs + tentamen + slutprov i buss utbilda dessa till auktoriserade Ålands guider för att säkra återväxten av guider. Dessutom fick de redan befintliga guiderna delta i programmet för att hålla sig uppdaterade i sin information vilket säkrar deras kompetens. Målgruppen var redan etablerade guider och nya presumtiva guider. Projektet var väldigt litet, den beviljade finansieringen från ESF uppgick till 4.704 € men endast ca 900 € användes. 16 personer deltog i utbildningen varav fjorton var kvinnor. De

flesta var mellan 25 till 54 år, sysselsatta och med en utbildning på högskolenivå. Tre deltagare avbröt projektet i förtid. Vid projektslut ombads deltagarna att ge ett omdöme av projektets innehåll och utformning. Av de 13 deltagare som svarade på frågan ansåg sju stycken att projektet var utmärkt, fyra att projektet var mycket bra och två att projektet var bra. Ingen svarade att projektet var ganska bra eller dåligt.

TranSmart

Projektet inleds den 1.1.2008 och avslutas den 31.12.2010. Projektet har omorganiserat företaget Transmar Ab och förnygrat dess ledning. I och med detta har hela personalen fortbildats. Projektets övergripande mål var införande av processtyrning och högre involvering av de anställda i olika processer. Bakgrunden till projektet var att Transmar stod inför en generationsväxling. Nya och bättre verktyg behövdes för framtidens beslutsfattande. På det personliga planet kräver den moderna anställde även att arbetet skall ge något, att man skall kunna utveckla sig och förverkliga sig själv. Det hade även konstaterats att Transmar var ineffektiva och oorganiserade inom vissa områden. De gamla systemen var användarovänliga och klarade inte att producera de data som behövs för beslut. Bland personalen hade även konstaterats ett visst missnöje och en önskan om förändring. Projektorganisationen bestod av olika projektledare vilka var ansvariga för olika delar av projektet och en huvudprojektledare. Målsättningen med projektet var att förbereda Transmar för framtida utmaningar, bestående av t.ex. nya kundkrav, ökad konkurrens och bibehållandet av en hög servicenivå för det åländska samhället. Syftet var att öka kundtillfredsställelsen, motivera personalen att ta ansvar, samt att göra saker smartare och effektivare. Det resultat av projektet som kommer att synas tydligast är de nya arbetssätten som implementerats.

Kompetens och delaktighet i CRAB.

Projektet pågick 27.03.2009-31.12.2010. Carl Rundberg Ab såg ett behov av kompetenshöjning och ett rationellare utnyttjande av företagets resurser. Målsättningen var att höja kunskapen och kompetensen bland företagets anställda och genom det vidmakthålla och höja företagets konkurrenskraft samt tryggande av arbetsplatser. Syftet var att mer rationellt kunna utnyttja företagets resurser. Målgruppen är företagets samtliga anställda.

I och med projektet har Carl Rundberg Ab's personal fortbildats i ny teknik.

100 procent (förprojekt)

Projektet pågick 01.01.2010-31.03.2010. Målsättningen med förprojektet var att utröna hur en yrkespsykologisk kompetens ska kunna tillgodogöras inom ramen för Ams' verksamhet och hur denna kompetens kan bidra till att underlätta den professionella kommunikationen mellan Ams och andra relevanta aktörer och samarbetspartners inom t.ex. ÅHS, företagshälsovården, den sociala sektorn, försäkringsbranschen, barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri etc. Målgruppen var arbetssökande som av olika skäl har svårt att själva finna sin plats i yrkeslivet och som därför behöver vara i kontakt med flera instanser samtidigt. Typiska kategorier är: personer i behov av nyorientering i arbetslivet, unga arbetslösa med bristfälliga förutsättningar, inflyttade från andra kulturer. Målen för förprojektet skulle uppnås genom att: 1) Identifiera, uppsöka och kartlägga alla tänkbara samarbetspartners inom området för medicinsk, psykisk och yrkesmässig habilitering och rehabilitering. 2) Etablera fungerande kanaler för utbyte av information och kontakter mellan Ams och samarbetsparterna. 3) Med hjälp av nätverksbyggande erbjuda nya strukturer för samarbete, utredning och yrkesplanering.

Förprojektet resulterade i huvudprojektet *Arbete i fokus*.

Kompanjon 24 (förprojekt)

Projektet pågick 01.02.2010-30.06.2010. Syftet med projektet var att skapa en ny modell för social integration/arbetsmarknadsintegration. Projektidén hade diskuterats med Mariehamns stads socialförvaltning och Mariehamns församlings diakoni, vilka bägge hade visat intresse för samarbete. Från socialförvaltningens sida ville man gärna se ett samarbete kring det boende som idag finns vid Parkgatan 24 i Mariehamn. För att få boendet där att fungera behövs nya idéer, metoder och insatser. För att kunna skapa en fungerande kommunitet vid Parkgatan 24 skulle sammansättningen av boende behöva förändras på så sätt att det omfattar endast personer som deltar i projektet och som vill förändra sina liv. En central tanke i kommunitetsmetoden är att erbjuda stöd för dem som vill förändra sin livssituation och dessutom är beredda att göra det. Syftet med förprojekteringen var att: Utredda hur målgruppen ser ut och hur stort behovet av insatser är. Utredda vilka stödformer som finns för målgruppen. Utredda om motsvarande insatser gjorts på annat håll. Samla information om liknande verksamhet, göra studiebesök. Utveckla en metod för arbetet. Identifiera och involvera möjliga samarbetspartners. Ta fram möjliga långsiktiga finansieringslösningar. Uppskatta projektets samhällsekonomiska verkan (cost-benefit-analys). Beräkna behovet av personal. Utredda behovet av fortbildning av personal. Beräkna kostnaderna för projektet. Sammanställa en utförlig projektbeskrivning och ev. anhållan om projektfinansiering. Målgruppen var multimarginaliserade vuxna: Funktionshindrade, missbrukare och personer med andra ”besvär”.

Kommunalt kunnande bär framåt (förprojekt)

Projektet pågick 01.05.2008-31.12.2008. Gemensamt för de fyra skärgårdskommuner som var involverade i projektet är dels brister i de anställdas utbildning och svårigheter i rekrytering och dels en underutvecklad organisation inom äldreomsorgen. Syftet med projektet var att i längden skapa en arbetsgemenskap inom äldreomsorgen där personalen är stolt över sitt jobb, kunnig, delaktig och ansvarstagande. Syftet i längden var att höja arbetsplatsernas attraktionskraft för att lyckas med framtida nyrekryteringar. Förprojektet resulterade i en ansökan om huvudprojekt.

Skuta (förprojekt)

Både småföretagare och offentligt anställda har ofta ett behov av att lära sig att hantera datorer och mjukvara för att få stöd och kunna utveckla sin affärsverksamhet samt befintliga arbetsmetoder. Skärgårdsbor har begränsade möjligheter att delta i utbildning som ordnas på fasta Åland eftersom så mycket tid går till resor. I och med att allt fler i skärgården får tillgång till bredband via fibernät, skapas möjligheter till nya affärsmetoder, innovationer och arbetsmetoder. Men för att kunna utnyttja allt detta behövs kunskap om nätbaserade verktyg och deras användning. Därav föreslogs projekt. Målsättningen var att undersöka ifall främst småföretagare, anställda inom små organisationer samt deltagare från kommunala instanser behöver ökade kunskaper i IKT-användning och övrig kunskap relaterat till IKT och informationssystem, samt i detalj vilken slags kunskap som efterfrågas. Syftet med förprojektet var att i detalj kunna planera ett utbildnings- och handlingspaket som passar skärgården och dess invånare. Målgruppen var företagare, potentiella företagare, anställda inom företag och kommunalt anställda.

Förprojektet resulterade i en ansökan om huvudprojekt.

7.2 Pågående projekt

DaKo3

Bakgrunden till projektet var att yrkeslärare på gymnasialstadiet och på Högskolan på Åland hade efterfrågat en kompetenshöjning inom sina respektive områden varvid landskapsregeringen kartlade behovet möjligheten att genomföra pedagogiska studier på Åland. Projektets övergripande mål är att öka antalet lärare med formell kompetens inom de yrkesinriktade gymnasialstadieskolorna och på Högskolan på Åland. Målgruppen är lärare som vill höja sin pedagogiska kompetens. Sekundär grupp är timlärare och vikarier som undervisar inom yrkesutbildning och yrkeshögskoleutbildning på Åland samt yrkesfolk i arbetslivet. Projektet har lett till att Åland har fått hela 23 nya yrkeslärare vilket utgör ett väsentligt tillskott i samhället.

Sjökapten i hamn

Högskolan på Åland har, speciellt inom maskinteknik- och sjöfartsprogrammet, under en längre tid haft relativt få utdimitterade studerande. Det handlar om studerande som inte blir klara med sin utbildning och en av orsakerna är att examensarbetet inte slutförs. Problemet med att få högskolestuderande, framför allt inom praktiska yrken, att fullfölja sina studier är ett generellt problem inom högskolevärlden idag.

Projektet har som målsättning att utforma och pröva ett system som ökar förutsättningarna för de studerande som påbörjar sina högskolestudier också fullföljer dem och tar ut examen. Detta avser både studerande som deltar i utbildningen och de som redan är ute i arbetslivet men utan examen. Det övergripande syftet med huvudprojektet är att utveckla ett system som ökar förutsättningarna för studerande inom professionsutbildningar på högskolenivå att slutföra sina studier, framför allt i relation till examensarbetet. Med en fullständig examen är de studerande anställningsbara på ett helt annat sätt än med halvfärdiga studier.

Målgruppen för projektet är indelad i tre delar: studerande (antagna 1996-2002) som inte fullföljt sina studier, de handledande lärarna vid sjöfartsprogrammet och hela organisationen, omfattande lärarna och programansvarige vid sjöfartsprogrammet.

Ungdomslots är ett projekt vars övergripande målsättning är att motverka avhopp från skolan och långtidsarbetslöshet bland ungdomar. Detta genom att underlätta och stöda ungdomar i studie- och yrkesval samt inträde i arbetslivet genom samarbete med bl.a. olika skolor och sociala myndigheter och att lotsa osäkra ungdomar i kontakten med olika myndigheter för att hitta meningsfulla alternativ till sysselsättning. Funktionen Ungdomslots har fått god uppmärksamhet och feedback och till följd av ungdomslotsens belysning av ungdomarnas problematik har frågan aktualiserats. Som en positiv påföljd har flera samarbetspartners sett över sina rutiner och ageranden som i sin tur leder till ett bekräftande av behovet av en ungdomslots. Till och med 31.12.2010 har 93 personer deltagit i projektet varav 63 stycken har fått hjälp att påbörja en sysselsättning eller fortsatt med sina studier. 14 personer har fått börja på "Katapult". Det är alltså endast 18 personer som projektet ännu inte har kunnat hjälpa.

In between

Projektet hör till inriktning 1.a *Utbildning*. Projektet inleddes 01.10.08 och avslutas den 30.06.11. Målsättningen är att stöda små- och medelstora företag i arbetet både genom individers personliga kompetensutveckling och genom att kvalitetssäkra ledarskapsfunktionerna i företaget. Projektet stöder också livslångt lärande genom att personer i målgruppen ofta redan har varit ute i arbetslivet ett antal år. Målsättningen är också att genom kompetensutveckling ge företagen möjlighet till bibehållen och ökad konkurrenskraft

på marknaden. Syftet med ledarskapsutbildningen är att stöda och utveckla mellanchefer och förmän i deras ledarskapsfunktioner samt utveckla dessa hos potentiella chefer. Projektet syftar till att både ge en praktisk fortbildning som hjälper deltagarna att fungera dagligen i ledarrollen, men även att ge ett kompetenslyft i fråga om teoretiska kunskaper som behövs för att kunna ta klivet vidare. I programmet ingår även kvalitets- och miljösäkring för att öka medvetenheten gällande dessa frågor. Målgruppen är förmän och chefer på mellannivå samt blivande chefer i små- och medelstora företag. Målsättningen är att rekrytera sammanlagt 36 deltagare till programmet i tre omgångar. Begränsningen av gruppernas storlek till max. 12 personer per grupp har satts för att möjliggöra effektiv interaktion mellan deltagarna och för att ge utrymme att anpassa innehållet i kursdagarna efter kursdeltagarnas behov.

Integration.ax

Projektet hör till inriktning 3.b *inklusion* och inleddes 01.06.09 och avslutas 30.04.13. Projektägare är Mariehamns stad/Medborgarinstitutet. På basen av Medborgarinstitutets lärares erfarenhet konstateras att många inflyttade vuxna som har en yrkeserfarenhet från sitt hemland skulle vara betjänta av att kunna kombinera studier med kontinuerlig arbetspraktik. Detta skulle dels förbättra deras möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och förbättra deras språkkunskaper. Målgruppen är således inflyttade med annat modersmål än svenska. Syftet med projektet är att underlätta de inflyttades integration i det åländska samhället och motverka marginalisering. Detta genom att förbättra kunskaper i svenska hos inflyttade, organisera arbetspraktik för inflyttade som studerar svenska vid Medborgarinstitutet, vägleda de inflyttade till rätt insats i olika praktiska frågor och utforma konkret informationsmaterial. Målsättningen är att de studerande uppnår en sådan språklig nivå att deras yrkeskompetens kan tas tillvara i samhället och att de får en snabbare etablering på den åländska arbetsmarknaden. De studerande ska ha tillräcklig information om det åländska samhället för att kunna fungera som aktiv medborgare och föra sin talan i olika sammanhang.

Stöd i arbetet II bedriver verksamhet för att stärka integrationen i arbetslivet och social integration av andra missgynnade grupper, inklusive människor med funktionshinder. Mellan åren 2005 och 2008 pågick ett stort projekt syftande till att ge långtidsarbetslösa en mer meningsfull tillvaro och med hjälp av handledare på ett bättre sätt närma sig den öppna arbetsmarknaden. Projektet finansierades av Mål 3. Resultaten visar entydigt på att denna typ av projekt fyller ett behov. Detta projekt är en fortsättning på ”Stöd i arbete”. Syftet med projektet är att motverka långtidsarbetslöshet, utanförskap och social utslagning. De långsiktiga målen med projektet är: Att följa upp de deltagare från den förra projektet vilka ännu inte har en långsiktig lösning. Att hålla ”stöd i arbete”-metoden aktuell med intagning av nya deltagare. Att bredda målgruppen. Att erbjuda stöd om behov uppkommer även då deltagare redan nått målet, en vanlig långvarig anställning. Att kartlägga förutsättningarna för en köp/sälj-verksamhet där beställare (t.ex. AMS, kommuner) ska kunna köpa tjänster av någon som deltar enligt ”Stöd i arbete”-metoden. Målgruppen är funktionshindrade personer som står till arbetsmarknadens förfogande och förtidspensionerade personer. Även personer med funktionshinder vilka genomgår anpassad yrkesutbildning och är i slutskedet av studierna kan knytas till projektet.

Arbete i fokus mål är att motverka långtidsarbetslöshet med strukturella förändringar. Det kvantitativa målet med projektet är att drygt 100 personer skall få tillgång till samplanering och yrkespsykologiska tjänster. Syftet med projektet är att tillföra den saknade yrkespsykologiska kompetensen till det befintliga till det befintliga serviceutbudet. Samtidigt introducerar projektet en ny samarbetsform – samplanering (mellan yrkespsykolog och vägledare inom AMS) till vägledningsklientelet. Samplaneringen samarbetar i nära relation

till det externa nätverket. Under arbetets gång bistår projektet det interna och externa nätverket med handledning och konsultationer i klientärenden. Så sker en kompetenshöjning och fördjupning i både de egna och nätverkets serviceprocesser. Vägledarnas roll i projektet är att genomföra yrkes- och kompetensutvecklande planering tillsammans med de sökande och fungera som en aktiv länk mellan arbetsgivare och sökande. De målgrupper som har uttalade behov av yrkespsykologiska insatser är följande: 1. Personer i behov av nyorientering i arbetslivet, det kan vara frågan om yrkesbyte p.g.a. fysiska eller psykiska orsaker. 2. Unga arbetslösa med bristfällig grundkompetens, anpassningar i studieämnena eller miljö. 3. Inflyttade från andra kulturer vilkas målsättning är att permanent stanna på Åland och sysselsätta sig här men som har bristfällig koppling till arbetslivet, t.ex. bristfällig yrkeskompetens, utbildning eller språkliga färdigheter.

Ålands Fountainhouse

Det finns en stor missgynnad grupp som hamnar utanför systemet i samhället då det gäller daglig sysselsättning och som inte heller får sina behov tillgodosedda. Detta är gruppen vuxna personer med psykisk ohälsa. Öppenvården inom psykiatrin på Åland är idag hårt belastad. 2007 tog intresseföreningen Reseda och ÅHS-psykiatrin initiativet till att försöka starta ett klubbhus enligt Fountainhouse-modellen då det inte fanns någon form av daglig sysselsättning/daglig verksamhet för personer med psykiska funktionshinder. Målet för verksamheten att långsiktigt förbereda deltagarna för ett arbete och minska tröskeln för deltagande i arbetslivet. Målsättningen är att bygga upp medlemmarnas självrespekt och sociala kompetens. Detta uppnås dock inte genom någon konventionell form av behandling. På ett Fountainhouse utgår man från att bygga upp människans självförtroende genom framför allt arbete, men även vänskap och autonomi. Vidare att underlätta för människor med psykiska funktionshinder att leva ett gott liv samt att bryta isolering och komma tillbaka till social gemenskap och en fungerande arbetssituation.

Syftet med projektet är: Att stöda deltagandet i beslutsfattandet genom att både medlemmar som personal gemensamt fattar besluten i ett klubbhus. Att förebygga utslagning genom att stöda utveckling och integrering hos individen. Långsiktigt förberedande arbete. Information och aktiviteter i syfte att öka förståelsen och förbättra attityden till personer med psykiska funktionshinder. Målgruppen är personer i åldern 18-65 år med psykiska funktionshinder och personer med som varit i kontakt med psykiatrin.

Validering på Åland har som övergripande mål att utveckla ett valideringssystem och skapa ett nätverk av samtliga aktörer som involveras i det livslånga lärandet och den kompetensutveckling som sker bland den vuxna befolkningen. Många människor har värdefulla kunskaper förvärvade genom lång arbetslivserfarenhet, eller genom utbildning i ett annat land. Dessa kunskaper måste bättre tas till vara och till fullo kunna bedömas vid rekrytering. Därför behövs ett valideringssystem. Ett fungerande valideringssystem är av stor betydelse, såväl för personer med en hög grad av erfarenhets-baserad kunskap som för personer som har genomgått utbildning utomlands. Ett väl utbyggt och fungerande valideringssystem bidrar till att människor växer och utvecklas, vilket också leder till en regional utveckling och ekonomisk tillväxt. För att validering ska få den betydelse den har potential för, måste hela valideringssystemet vara kvalitetssäkrat på ett av branscherna och arbetsmarknaden accepterat sätt. Projektet har som syfte att skapa ett finmaskigt nätverk av samtliga aktörer som involveras i det livslånga lärandet och den kompetensutveckling som sker hos vuxna människor på Åland. Detta kan ske på många olika sätt vilket projektet kommer att identifiera. Ett sätt är att kombinera det formella lärandet som sker inom det traditionella utbildningssystemet med det informella lärandet som sker i arbetslivet på Åland kombinerat med den kompetens som finns inom den tredje sektorn. Avsikten är att nyttja den

kompetens som finns inom utbildningssystemet men också att integrera exempelvis examensmästare i arbetet. Ytterligare syftar projektet till att involvera arbetsmarknaden i nätverk och koppla samman olika typer av utförare med avnämare som ytterst har behov av kompetent arbetskraft.

Vägen till ett välkommande Åland (TurismÅland)

Det finns ett behov av utveckling inom turismen på Åland, för att bättre kunna tillgodose framtida besökares behov och krav bör dagens turistföretagare och deras anställda fortbildas. Konkurrensen om besökarna är mycket hård och detta projekt ska förbättra möjligheterna för turismbranschen på Åland att lyckas. Målsättningen med projektet är att skapa ett system för fortbildning av turistföretagare och deras anställda, skapa möjlighet för dem som är intresserade av att starta turistisk verksamhet samt att skapa fortbildning som stöder turismens utveckling på Åland. Målgruppen är främst turistföretagare.

Nätpedagogik

Syftet med projektet är att stöda de enskilda lärarnas möjligheter att få relevant fortbildning för att kunna möta de utmaningar som skrivs fram i Nätbaskommitténs vision, i Ålands landskapsregerings läroplansgrunder fastställda 15.11.2007 samt i EU: rekommendationer om nyckelkompetenser för livslångt lärande. Projektet kan bidra till utveckling av nätbaserad undervisning i de deltagande skolorna. Projektet kan därmed leda till att de står sig väl i konkurrensen med omgivande regioners utbildningar samtidigt som de gemensamt kan visa på att Åland har utbildningar som kan föregå som goda exempel när det gäller kompetens inom nätpedagogik och användning av Informations- och kommunikationsteknik (IKT) som verktyg i undervisningen. Eftersom datorer används inom alla områden inom skolvärlden är projektets målgrupp samtliga anställda inom de skolor som är underställda Ålands landskapsregering samt inom den fria bildningen. De olika målgrupperna är grovt indelade i: rektorer, IT-handledare, undervisningspersonal samt övriga. I den sista gruppen ingår personal som på olika sätt har behov av att använda datorer i sin verksamhet, allt från kökspersonal till gårdskarlar och kanslipersonal. De olika personalgrupperna kommer att erbjudas olika typer av fortbildning utgående från de behov som finns hos eller de krav som ställs på den enskilda individen.

8 SAMMANFATTNING OCH REKOMMENDATIONER

Implementeringstiden har i stort löpt enligt planerna. Programmet har lyckats få stor respons och många ansökningar, 40 stycken, varav 19 har godkänts. De pengar som budgeterats för 2007-2010 har i princip bundits upp av beslut i projekten. Detta innebär att flera projekt än detta inte skulle kunna godkännas under dessa år. Den allmänna synen bland deltagarna i de pågående projekten har varit positiv.

Trots finanskrisen har inga projekt avbrutits i förtid. ESF sekretariatet har inte fått någon indikation på att företag eller föreningar inte har haft möjlighet att driva projekt på grund av krisen.

Kommissionen efterlyser att kommande årsrapporter skall omfatta konklusioner/rekommendationer antagna av övervakningskommitten vilka kan utgöra grund

för kommissionens årliga granskningar av programmen. Vid det senaste övervakningskommittémöte antogs inga sådana konklusioner eller rekommendationer. Sekretariatet kommer däremot att rapportera dessa i årsrapporten i fortsättningen.

Kommissionen efterlyser inför kommande årsrapportering en mer innehållsrik och analytisk beskrivning av programmets implementering i förhållande till de uppsatta målsättningarna i programmet samt en mer detaljerad beskrivning av de utvärderingsåtgärder som genomförts och eventuella påföljder på projekt- och programnivå. Se kap. 2.1.1 Övergripande målsättningar, kapitel 7 Projekt och Bilaga 3: Löpande utvärdering.

Stödformens namn

Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013**BILAGA 1A**

Kommissionens referens (CCI-nr)

2007 FI 05 2 PO 002**Beslutad projektfinansiering samt tekniskt stöd per 31.12.2010**

	Antal projekt	ESF	Fin.plan ESF 2007-2013	Beslutat % av fin.plan	Nationellt	Offentligt totalt	Fin.plan offentlig fin. 2007-2013	Beslutat % av fin.plan	Privat finansiering	Fin.plan privat fin. 2007-2013	Beslutat % av fin.plan	Total finansiering
Prioritet 1 Kompetens och sysselsättning												
Delområde 1	12	1 592 498,72	498,72	53,07%	1 592 498,72	3 184 997,44		53,07%	814 091,70		27,13%	3 999 089,14
Delområde 2	0	0,00	0,00	0,00 %	0,00	0,00		0,00 %	0,00		0,00 %	0,00
Delområde 3	7	501 868,00	501 868,00	16,73%	501 868,00	1 003 736,00		16,73%	0,00		0,00 %	1 003 736,00
Prioritet 1	19	2 094 366,72	3 000 530,00	69,80%	2 094 366,72	4 188 733,44	6 001 060,00	69,80%	814 091,70	3 000 530,00	27,13%	5 002 825,14
Prioritet 2 Tekniskt stöd												
Administration	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00	-	-	-
Information och utvärdering	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00	-	-	-
Prioritet 2 Tekniskt stöd		96 000,00	125 022,00	76,79%	96 000,00	192 000,00	250 044,00	76,79%	0,00	0,00		192 000,00
Totalt												
		2 190 366,72	3 125 552,00	70,08%	2 190 366,72	4 380 733,44	6 251 104,00	70,08%	814 091,70	3 000 530,00	27,13%	5 194 825,14

Stödformens namn

Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013

BILAGA 1B

Kommissionens referens (CCI-nr)

2007 FI 05 2 PO 002

Utbetalning till projekten exklusive förskott samt tekniskt stöd per 31.12.2010

	ESF	Fin.plan ESF 2007- 2013	Utbetalt % av fin.plan	Nationellt	Offentligt totalt	Fin.plan offentlig fin. 2007-2013	Utbetalt % av fin.plan	Privat finansiering	Fin.plan privat fin. 2007-2013	Utbetal t % av fin.pla n	Total finansiering
Prioritet 1 Kompetens och sysselsättning											
Delområde 1	928 460,74		30,94%	928 460,75	1 856 921,49		30,94%	303 916,50		101,13 %	2 160 837,99
Delområde 2	0,00		0,00 %	0,00	0,00		0,00 %	0,00		0,00 %	0,00
Delområde 3	261 290,30		8,71 %	261 290,30	522 580,60		8,71 %	369,19		0,12 %	522 949,79
Prioritet 1	1 189 751,04	3 000 530,00	39,65%	1 189 751,05	2 379 502,09	6 001 060,00	39,65%	304 285,69	300 530,00	101,25 %	2 683 787,78
Prioritet 2 Tekniskt stöd											
Administration	23 360,32		18,68%	23 360,62	46 720,94		18,69%				46 720,94
Information och utvärdering	4 680,82		3,74 %	4 680,80	9 361,62		3,74 %				9 361,62
Prioritet 2 Tekniskt stöd	28 041,14	125 022,00	22,43%	28 041,42	56 082,56	250 044,00	22,43%				56 082,56
Totalt	1 217 792,18	3 125 552,00	38,96%	1 217 792,47	2 435 584,65	6 251 104,00	38,96%	304 285,69	300 530,00	101,25 %	2 739 870,34

* Bokförda kostnader per 31.12.2010

Stödformens namn

Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013**BILAGA 2A**

Kommissionens referens (CCI-nr)

**2007 FI 05 2 PO
002****Beslutad projektfinansiering samt tekniskt under 2010**

	Antal projekt	ESF	Fin.plan ESF 2007-2013	Beslutat % av fin.plan	Nationellt	Offentligt totalt	Fin.plan offentlig fin. 2007-2013	Beslutat % av fin.plan	Privat finansiering	Fin.plan privat fin. 2007-2013	Beslutat % av fin.plan	Total finansiering
Prioritet 1 Kompetens och sysselsättning												
Delområde 1	12	91 859,75		3,06 %	91 859,75	183 719,50		3,06 %	35 206,00		1,17 %	218 925,50
Delområde 2	0	0,00		0,00 %	0,00	0,00		0,00 %	0,00		0,00 %	0,00
Delområde 3	7	292 059,00		9,73 %	292 059,00	584 118,00		9,73 %	0,00		0,00 %	584 118,00
Prioritet 1	19	383 918,75	3 000 530,00	12,80%	383 918,75	767 837,50	6 001 060,00	12,80%	35 206,00	3 000 530,00	1,17 %	803 043,50
Prioritet 2 Tekniskt stöd												
Administration		-		-	-	-		-	-		-	-
Information och utvärdering		-		-	-	-		-	-		-	-
Prioritet 2 Tekniskt stöd		10 000,00	125 022,00	8,00 %	10 000,00	20 000,00	250 044,00	8,00 %	0,00	0,00		20 000,00
Totalt		393 918,75	3 125 552,00	12,60%	393 918,75	787 837,50	6 251 104,00	12,60%	35 206,00	3 000 530,00	1,17 %	823 043,50

Stödformens namn

Operativt program för Europeiska socialfonden på Åland 2007 - 2013

BILAGA 2B

Kommissionens referens (CCI-nr)

2007 FI 05 2 PO 002

Utbetalning till projekten exklusive förskott samt tekniskt stöd under 2010

	ESF	Fin.plan ESF 2007- 2013	Utbetalt % av fin.plan	Nationellt	Offentligt totalt	Fin.plan offentlig fin. 2007-2013	Utbetalt % av fin.plan	Privat finansiering	Fin.plan privat fin. 2007-2013	Utbetalt % av fin.plan	Total finansiering
Prioritet 1 Kompetens och sysselsättning											
Delområde 1	498 096,30		16,60%	498 096,35	996 192,65		16,60%	145 309,35		48,35%	1 141 502,00
Delområde 2	0,00		0,00 %	0,00	0,00		0,00 %	0,00		0,00 %	0,00
Delområde 3	188 262,69		6,27 %	188 262,70	376 525,39		6,27 %	369,19		0,12 %	376 894,58
Prioritet 1	686 358,99	3 000 530,00	22,87%	686 359,05	1 372 718,04	6 001 060,00	22,87%	145 678,54	300 530,00	48,47%	1 518 396,58
Prioritet 2 Tekniskt stöd											
Administration	12 166,37		9,73 %	12 166,49	24 332,86		9,73 %				24 332,86
Information och utvärdering	825,30		0,66 %	825,30	1 650,60		0,66 %				1 650,60
Prioritet 2 Tekniskt stöd	12 991,67	125 022,00	10,39%	12 991,79	25 983,46	250 044,00	10,39%		0,00		25 983,46
Totalt	699 350,66	3 125 552,00	22,38%	699 350,84	1 398 701,50	6 251 104,00	22,38%	145 678,54	300 530,00	48,47%	1 544 380,04

* Bokförda kostnader per 31.12.2010

EUROPEISKA UNIONEN
Socialfonden

Löpande utvärdering 2010

Operativt program för
Europeiska socialfonden
på Åland

2007-2013

Enligt förordning 1083/2006 artikel 47 skall kontinuerliga utvärderingar av strukturfondsprogrammen göras. En fortlöpande utvärdering görs av sekretariatet. Genom programmets litenhet och erfarenheterna från tidigare program kan eventuella avvikelser från programmet snabbt identifieras och åtgärdas.

Det primära syftet med själva utvärderingen av programmet är att belysa hur effektivt genomförandet av programmet i olika avseenden löper. Med utgångspunkt i detta ska överväganden göras om det finns orsak att revidera programmet och organisationen för programgenomförandet i syfte att förbättra genomförandet. Övriga syften med utvärderingarna är:

- sprida information till de aktörer som deltar i genomförandet av programmet och stärka det gemensamma lärandet
- bidra till en god styrning medan programmet pågår
- samla kunskaper och erfarenheter från programmet och relatera dessa till den europeiska sammanhållningspolitiken och den nationella tillväxtpolitiken
- förmedla "best practice" till nätverk och aktörer som bidrar till att generera och utveckla projektidéer, utarbetar projektplaner eller som fungerar som projektledare
- utgående från resultaten bedöma bidraget till att nå Lissabonmålen och göra det bidraget mer synligt

Den fortlöpande utvärderingen görs internt under hela programperioden. Ett omfattande uppföljningsarbete av samtliga projekt genomförs av programsekretariatet och detta utgör en bas för den fortlöpande utvärderingen. Material som ligger till grund för detta hämtas från indikatoruppföljningar, projektredovisningar och de elektroniska program som finns tillgängliga för inmatning av resultat från projektredovisningarna. För utvärdering av genomförandeorganisationen använder personalen ytterligare verktyget för egenutvärdering. De rapporter som tas fram på sekretariatet kan vara ekonomisk redovisning i form av beslutade, utbetalda, rekvirerade medel och förskott samt prognoser över detta. De kan också handla om fördelning av medel mellan EU, nationella och privata medel, sammanställning av indikatorer samt uppföljning av beslutade medel fördelat enligt utgiftskategorier och koder i programmet. Vidare utvärderas utvalda projekt av landskapets interna revisionsbyrå, varifrån ytterligare information fås. Redovisningsbyrån gör stickprovskontroller på utbetalningar till projekt, vilket gör att sekretariatet, den förvaltande myndigheten, har ytterligare ett sätt att säkerställa att systemen fungerar korrekt och objektivt.

En mindre arbetsgrupp inom övervakningskommittén har utsetts (30.11.09) för att underlätta för övervakningskommittén och göra handläggningen snabbare. Arbetsgruppen höll 03.05.2010 möte med sekretariatet rörande den fortlöpande utvärderingen av programmet 2009 och 04.04.2011 rörande den fortlöpande utvärderingen för 2010. Arbetsgruppen planerar hålla möten varje vår inför rapporteringen i samband med årsrapporten. Vid behov håller arbetsgruppen även möten på hösten.

1 Tyngdpunktsområden

Tyngdpunkten i en utvärdering skall enligt kommissionens anvisningar dels ligga vid genomförande av programmet och dels på projektnivå. Den fortlöpande utvärderingen skall ge stöd vid etablering av projekt om så önskas. Den skall också dokumentera erfarenheter som uppkommer i projekten och programmet. En tredje viktig uppgift är vikten att kunna värdera hur väl programmet når de operativa målen och den strategiska inriktningen. Som en fjärde uppgift skall den fortlöpande utvärderingen sätta in utvärderingsresultaten i ett bredare samhällsperspektiv. Utgående från detta ligger därför tyngdpunktsområdena i utvärderingen på tre olika områden.

- Utvärdering av Genomförandeorganisationen
- Uppfyllande av Lissabonstrategin i förhållande till Ålands ESF-program
- Verksamhetsområden med högre risk

1.1 Genomförandeorganisationen

I kommissionens riktlinjer anges att utvärderingen ska omfatta organisationen för genomförande av programmet eftersom detta är av strategisk betydelse. En väl fungerade organisation gör att de begränsade resurserna kan fokuseras på väsentliga frågor som att främja utveckling av bra projekt för programområdet. Något förenklat kan processen delas in i följande faser:

- Information
- Urval och beredning av ansökningar och beslut
- Ekonomiska kontroller

För utvärdering av genomförandeorganisationen använder personalen verktyget för egenutvärdering som har utarbetats av kommissionen. Egenutvärderingen är indelad i sju kategorier;

1. Tydlig definition, fördelning och separering av funktioner inom förvaltande myndighet och förmedlande organ.
2. Tillräckliga procedurer för urval av insatser
3. Adekvat information och strategi för stödmottagarnas handledning
4. Adekvata förvaltningskontroller
5. Adekvat verifieringskedja
6. Tillförlitlig bokföring, övervakning och ekonomisk rapportering
7. Nödvändiga förebyggande och korrigerande åtgärder där systemfel upptäcks genom revision

I varje kategori finns flera detaljfrågor. På basen av de samlade svaren kan den förvaltande myndigheten få en klar uppfattning huruvida förvaltningens rutiner kan bedömas som goda eller om förbättringar behöver göras.

Enligt resultatet av egenutvärderingen bedömer arbetsgruppen för den löpande utvärderingen förvaltningens rutiner som goda och inga förbättringar krävs.

Förvaltningsmyndigheten har utgående från arbetsgruppens rekommendationer i utvärderingsrapporten för 2009 vidtagit följande åtgärder. Ansökningstiderna ligger numera även på hemsidan. Broschyren ”snabbguide” har tagits fram och ligger även den på hemsidan.

1.1.1 Information

De olika projekten har i och med sin ansökan beskrivit på vilket sätt de har fått information om programmet. Av de 40 ansökningarna har 32 stycken svarat på frågan. (Flera alternativ kan väljas.) Nio projekt har svarat att de fått informationen via broschyrer, åtta stycken via media. Femton projekt har fått information genom besök från landskapsregeringen och elva stycken genom det allmänna informationstillfället. Tjugoen projekt har sökt information på eget initiativ och två har tagit hjälp av hemsidan.

Med början 3 maj har Ålands landskapsregering flaggat med EU-flaggan under en veckas tid.

En projektkatalog ligger på landskapsregeringens hemsida <http://www.regeringen.ax>. I katalogen finns uppgifter om projektägare, projektnamn, projektperiod, diarienummer, total budget, budget för ESF-medel, beviljade medel till och med 31.12.10 och beviljade medel från ESF.

Fram till och med 2010 har två öppna möten hållits, målet är fyra stycken. Ca 800 broschyrutskick har gjorts via naringsliv.ax. Förvaltande myndighet har varit på 31 företagsbesök där målet är 55 stycken. Även om flera företagsbesök hade hållits skulle detta dock inte resultera i flera godkända projekt då det inte fanns finansiering för flera projekt. Däremot har synligheten i media varit god med 85st artiklar varav målet för hela programperioden är var 84st.

Förvaltningsmyndigheten har märkt att så fort annonserna läggs ut i media ökar intresset bland potentiella projektägare.

Arbetsgruppen konstaterar att informationen till allmänheten inte har uppnått alla de mål som fastställts i kommunikationsplanen. Trots detta har informationen varit god och en stor del av programmets budget är reserverad för de pågående projekten. På grund av detta kan de öppna mötena och företagsbesöken avta mot slutet av programmet.

1.1.2 Urval och beredning av ansökningar samt beslut

Det är viktigt att kunna se hur de olika kriterierna för urval av projekt har tillämpats och hur tolkningen av dessa har påverkat antalet godkända projekt. I den fortlöpande utvärderingen bör även framkomma hur många ansökningar som inkommit till respektive inriktning.

När ett ärende inkommer till Ålands landskapsregering hanteras detta enligt nedanstående rutinbeskrivning. Vid beredning hos handläggaren vid förvaltningsmyndigheten beaktas följande: Att projektet faller inom åtgärdsprogrammet, att projektet är förenligt med gällande EU och nationell lagstiftning, att samtliga nödvändiga uppgifter angivits i ansökan eller på annat sätt bifogats. Saknas uppgifter ska komplettering begäras in och registreras, att projektet

uppfyller villkorade kriterier och åtminstone ett av de prioriterade urvalskriterierna. Efter detta kan ett beslut fattas. Föredragande tjänsteman upprättar en expeditionshandling utgående från protokollet. Till expeditionen bifogas besväransvisning. Efter upprättandet av expeditionen uppdateras diariesystemet och projektregistret. En kopia på expeditionen tillställs den attesterande myndigheten. När bidrag beviljats informeras stödmottagaren om vilka regler som är gällande för projektet. Syftet är att även muntligen ge information som givits skriftligen.

Till och med 31.12.2010 har 40 ansökningar inkommit varav fyra har återtagits. Av dessa ansökningar har 20 projekt sökt till inriktning *1.a Inriktning mot utbildning*, två projekt till inriktning *1.b Inriktning mot forskning och innovation*, fem projekt till inriktning *1.c Inriktning mot utveckling av utbildningssystem och – strategier*, åtta projekt till inriktning *3.a Inriktning mot sysselsättning* och fem projekt har sökt till inriktning *3.b Inriktning mot sysselsättning*.

Nitton projekt har godkänts varav fyra är förprojekt. Tolv projekt tillhör delområde *1. Investering i humankapital*. Av dessa projekt tillhör nio stycken *1.a* och tre projekt tillhör *1.c*. Sju projekt tillhör delområde *3. Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion*. Fem av dessa projekt ligger under inriktning *3.a* och två projekt under inriktning *3.b*.

1.1.3 Ekonomiska kontroller

- Kontroll på plats

Målsättningen enligt programmets systembeskrivning är att minst 10 % av projektstocken (antal projekt) under programperioden, oavsett storlek på beviljad offentlig finansiering blir föremål för kontroll på plats. Kontroll på plats görs dock en gång per år till varje projekt för att säkerställa att projektet genomförs i enlighet med beslut.

Den första kontrollen på plats för varje projekt har i regel skett innan den första utbetalningen av stödet verkställts. På dessa möten går regelverket och villkoren för stödberättigande utgifter igenom. Detta för att underlätta för projektägarna vid den första redovisningen. Kontrollerna på plats har gjorts av förvaltningsmyndigheten. Efter besöket har en ”Handläggningsrapport för kontroll på plats” upprättats.

Under 2010 har fjorton kontroller på plats av projekt genomförts. De kontrollerade stödberättigande utgifterna uppgick till 75 % av de sammanlagda stödberättigande utgifterna år 2010. 0,4 % av de redovisade utgifterna ströks i samband med skrivbordsgranskningen. I enlighet med granskningsprotokollen föranledde kontrollerna inte ytterligare åtgärder.

Totalt har 33 kontroller på plats genomförts till och med 31.12.2010. De kontrollerade stödberättigande utgifterna uppgår till 63 % av de sammanlagda stödberättigande utgifterna till och med 2010. 0,3 % av de redovisade utgifterna har strukits i samband med skrivbordsgranskning.

- Skrivbordskontroller

Skrivbordskontroller sker ca 3 ggr i året/projekt. Detta görs vid beslutsprocessen och vid utbetalningsprocessen. När en begäran om utbetalning inkommer till Ålands landskapsregering hanteras den enligt följande. Utredaren vid Utbildnings- och kulturavdelningen granskar kostnadsredovisningen och begär vid behov nödvändiga kompletteringar. Kostnaderna granskas för att säkerställa att de är godtagbara kostnader i enlighet med beslutet för respektive projekt samt att utgifterna är verkliga och projektrelaterade. Utredaren bereder ansökan om utbetalning av medel, som inkommer i samband med stödmottagarens redovisning, för beslut om utanordning. Socialfondens och landskapsregeringens finansieringsandel utanordnas samtidigt. Efter granskning och kontroll upprättar utredaren utanordningshandlingar. Checklistan ”Handläggningsrapport” för granskning av rekvisition används i det systematiska utredningsarbetet. I regel begärs kopior in av verifikat samt en projekthuvudbok. Vid oklarheter begärs ytterligare tilläggsupplysningar och tilläggsutredningar. Utredaren kontrollerar även upp att konkurrensutsättning skett och att utgifterna är verkliga och projektrelaterade samt stödberättigande. I samband med handläggning av betalningsansökningar sker en noggrann kontroll av efterlevnaden av EU:s regelverk, särskilt ifråga om stödberättigande kostnader samt villkoren i respektive finansieringsbeslut. Den budgetansvarige tjänstemannen vid utbildnings- och kulturavdelningen kontrollerar och godkänner utanordningarna för både nationell och EU finansiering till projektägarna och en gemensam utanordningsexpedition skickas till projektägaren. Utredaren registrerar utanordningen i projektregistret varefter den överförs till redovisningsbyrån vid finansavdelningen för bokföring och verkställande av utbetalning. Därefter lämnas den godkända utanordningen till finansavdelningen, som kontrollerar om betalbarhet finns innan utbetalning verkställs. Detta görs i enlighet med en särskild checklista för utbetalning. Denna checklista innehåller ett antal olika kontroller. Bland annat kontrolleras att utbetalningen är införd i projektregistret och att utanordningen är korrekt i förhållande till de av utredarna uppgjorda checklistorna. Därefter verkställs utbetalningen.

För beskrivning av beslutsprocessen se kap 1.1.2 *Urval och beredning av ansökningar samt beslut.*

Fram till och med 31.12.10 har 1.189.751,04 €betalats ut till projekten av ESF. Av detta har 928.460,74 €gått till projekten inom inriktning 1 och 261.290,30 €till inriktning 3. I och med skrivbordskontrollerna av projektens redovisningar har 12.370,03 €(varav 4.742,00 €är ett återkrav) dragits bort på grund av att dessa kostnader inte varit stödberättigande. Den förhållandevis låga summan med icke stödberättigande kostnader kan tyda på att informationen till projekten angående stödberättigande kostnader varit god.

- stickprovskontroller från redovisningsbyrån

Till och med 31.12.2010 har tio stycken stickprovskontroller (fyra stycken under 2010) gjorts av redovisningsbyrån. De projekt som kontrollerats är följande. Validering på Åland, TranSmart, DaKo3 (två kontroller), In between, Entreprenörsakademien på Åland, Kommunalt kunnande bär framåt, Ungdomslots, Integration.ax och Kompetens och delaktighet i CRAB. Under dessa kontroller har sammanlagt 190.817,21 €granskats vilket utgör 16 % av den totala finansieringen. I enlighet med granskningsprotokollen påträffades inga betydande felaktigheter endast två skrivfel som korrigerats.

- revisioner

Under 2010 har 7 projekt reviderats. Dessa är. *TranSmart, Validering på Åland, Vägen till ett välkomnande Åland, Nätpedagogik, DaKo 3, Sjökaptenen i hamn och Skuta*. I och med dessa revisioner har 7 av 18 projekt kontrollerats (38,9 %) och 61,4 % av de deklarerade utgifterna.

Till följd av en revision har 4.742,00 € återkrävts varav 592,75 € är bidrag från ESF, 592,75 € bidrag från landskapsregeringen och 3.436,50 € privat finansiering. Detta på grund av otydlighet i fakturorna.

Förvaltningsmyndigheten har skickat in en rapportering om en misstänkt oegentlighet (OLAF-rapport). Ärendet är i dagsläget fortfarande öppet.

1.2 Uppfyllande av Lissabonstrategin i förhållande till Ålands ESF-program

En uppgift för utvärderingen är att se om de satsningar som görs är inriktade på att fullfölja Lissabonstrategin, dvs. att så långt det går bidra till näringslivets utveckling i form av nya jobb och företag.

Utgiftskategorierna nedan motsvarar de som finns uppställda för Lissabonmålen och är de som den löpande utvärderingen koncentrerar sig på. Det gäller frågor som både berör en ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer och om programmet lyckas förbättra ökat tillträde till arbetsmarknaden och ökad varaktighet. En viktig fråga att få svar på är om det skett en förbättrad social integration för mindre gynnade personer och om det går att påvisa ett ökat humankapital.

Varje projekt tillhör en av programmets inriktningar. Inriktningarna är baserade på åtgärdskategorierna från Lissabonmålen. Genom att analysera projektens indikatorer går det att se hur väl, de för programmet relevanta, Lissabonmålen uppfylls.

För programmet relevanta Lissabonmål:

- *Ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer*
  - 1.a inriktning mot utbildning (9 projekt)
  - 1.c inriktning mot utveckling av utbildningssystem och –strategi (3 projekt)
- *Förbättrat tillträde till arbetsmarknaden och ökad varaktighet*
  - Delområde 2. *Innovativa former av arbetsorganisationer* (0 projekt)
  - 3.a. *Inriktning mot sysselsättning* (5 projekt)
- *Förbättrad social integration för mindre gynnade personer*
  - 3.b. *Huvudinriktning mot inklusion* (2 projekt)
- *Ökat humankapital*
  - 1.b inriktning mot forskning och innovation (0 projekt)

Samtliga av programmets prioriterade områden ingår i Lissabonåtgärderna. Kommissionen och medlemsstaterna ska se till att 75 % av utgifterna avsätts för målet regional ”konkurrenskraft och sysselsättning”. I det åländska programmet går 100 % av utgifterna till detta mål. Av de 19 projekt som pågått tillhör 12 projekt Lissabonmålet *Ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer*, fem projekt Lissabonmålet *Förbättrat tillträde till arbetsmarknaden och ökad varaktighet* två projekt målet *Förbättrad social integration för mindre gynnade personer*. Detta betyder att alla projekt bidrar till Lissabonmålen och är således inriktat på Europeiska unionens prioriteringar att främja konkurrenskraft och skapa arbetstillfällen.

Hittills har endast huvudprojekt inom inriktning 1.a avslutats. Dessa projekt är Guideutbildningen, Entreprenörsakademin på Åland, TranSmart och Kompetens och delaktighet i CRAB. Alla dessa projekt hör till Lissabonmålet *Ökad anpassningsförmåga hos arbetstagare, företag och entreprenörer*.

Projektet guideutbildningen har dels utbildat nya guider på Åland och dels skapat ett system för hur utbildning av guider ska se ut framöver. Entreprenörsakademin på Åland har utbildat chefer i ekonomi på akademisk nivå och handlett små företag i vidareutveckling. TranSmart har organiserat om företaget och förnygrat ledningen. I och med detta har hela personalen fortbildats. Kompetens och delaktighet i CRAB har fortbildat personalen i ny teknik.

Tre av projekten har fokuserat på vidareutbildning och ett på fortbildning. Två av projekten har inriktat sig på arbetsplatspecifik utbildning och två på utbildning inom ny teknik. Ett projekt har även rört omorganisering av företagsstrukturen. 70 % av deltagarna anser att deras kompetens har ökat till följd av projekten. 17 % av deltagarna har avancerat inom arbetsplatsen. 25 % av deltagarna har fått ny tjänst på ett annat företag. 35 % av deltagarna uppger att de utför sitt arbete på ett mer ändamålsenligt sätt efter projektet. Två nya arbetstillfällen har skapats till följd av projekten. Inget av projekten uppger att de skapat nya kompetensnätverk.

För de övriga målen har ännu inga projekt avslutats. Därför finns det ännu inte några slutrapporter och resultatindikatorer för att kunna redovisa hur många arbetstillfällen som skapats under programperioden eller om det skett en förbättrad social integration för mindre gynnade personer. Programmet följer dock målen i förordning (EG) 1083/2006 artikel 9.3 och i projektens lägesrapporter ses att alla projekt går enligt projektplanerna.

1.3 Verksamhetsområden med högre risk

När utvärderingsplanen skrevs bedömdes följande verksamhetsområden vara riskområden för avvikelser i programmet: projekt med inriktning mot forskning och innovation (inriktning 1.b) och projekt med inriktning mot inklusion (inriktning 3.b). Denna bedömning gjordes utgående från att de innehåller nya eller delvis nya verksamheter för åländska förhållanden och för ESF-programmet. Som en följd av detta sågs dessa två områden som möjliga verksamhetsområden som kan vara lämpliga för en utvärdering. Gemensamt för dessa båda inriktningarna är att undersöka vilken typ av projekt som har beviljats och om dessa uppfyller de förväntningar och resultat som ställts inom inriktningen.

Syftet med inriktning 1.b är att skapa ett välmående samhälle med spetskompetens inom områden som rör det åländska samhället. Målsättningen är att stödja den kvalificerade kunskapsutvecklingen både inom institutioner och inom näringsliv och utöka kunskapsutbyte

mellan forskning, näringsliv och offentlig sektor. En fråga att utvärdera är huruvida metoder har utvecklats för att öka kunskapsflödet mellan dessa instanser.

Två projekt har ansökt om stöd från inriktning 1.b. Dessa projekt hade dock för få villkorade och prioriterande kriterier för att godkännas. Eftersom det inte finns några projekt inom denna inriktning går det inte att analysera om projekten uppfyller de förväntningar och resultat som ställs inom inriktningen.

Målsättningen med inriktning 3.b är att förebygga och minimera utanförskap i samhället samt att öka kvinnors delaktighet i arbetslivet. Målgrupperna är personer i riskgrupperna minoriteter, invandrare, funktionshindrade samt övriga mindre gynnade grupper samt kvinnliga entreprenörer. Det är av stor vikt att få kvinnor, som vanligtvis har lägre grad av entreprenörskap än män, i ökad grad våga satsa på företagande. Därför blir det en viktig utvärderingsfråga att se vilka insatser som gynnat kvinnliga entreprenörer.

Fem projekt har ansökt om stöd inom inriktning 3.b. Av dessa har två projekt beviljats stöd, detta är *Integration.ax* och *Ålands Fountainhouse*.

Integration.ax övergripande mål är att försnabba anställningsmöjligheterna för inflyttande. Projektets långsiktiga mål är: 1) Att de studerande uppnår en sådan språklig nivå att deras yrkeskompetens kan tas tillvara i samhället. 2) Snabbare etablering på den åländska arbetsmarknaden; minst hälften av deltagarna får tidsbunden eller stadigvarande arbetsplats. 3) Att de studerande har tillräcklig information om vårt samhälle för att kunna fungera som aktiva medborgare och föra sin talan i olika sammanhang. 4) Informationsmaterial för inflyttade; informationsbroschyr i pappersform och på nätet på fyra språk. Syftet med projektet är att: 1) Förbättra kunskaperna i svenska hos inflyttade. 2) Organisera arbetspraktik för inflyttade som studerar svenska vid medborgarinstitutet. 3) Vägleda de inflyttade till rätt insats i olika praktiska frågor. 4) ta fram konkret informationsmaterial.

Ålands Fountainhouses övergripande mål är att skapa sysselsättning för personer utanför arbetsmarknaden. Målet med verksamheten är långsiktigt förbereda deltagarna för ett arbete och minska tröskeln för deltagande i arbetslivet. Målsättningen är att bygga upp medlemmarnas självrespekt och sociala kompetens. Detta uppnås dock inte genom någon konventionell form av behandling. På ett *Fountainhouse* utgår man från att bygga upp människans självförtroende genom framför allt arbete, men även vänskap och autonomi. Vidare att underlätta för människor med psykiska funktionshinder att leva ett gott liv samt att bryta isolering och komma tillbaka till social gemenskap och en fungerande arbetssituation.

Syftet med projektet är: 1) Att stöda deltagandet i beslutsfattandet genom att både medlemmar som personal gemensamt fattar besluten i ett klubbhus 2) Att förebygga utslagning genom att stöda utveckling och integrering hos individen 3) Långsiktigt förberedande arbete 4) Information och aktiviteter i syfte att öka förståelsen och förbättra attityden till personer med psykiska funktionshinder.

Eftersom projektet ännu inte är avslutat går det inte att analysera resultatet av projektet vid detta skede.

Fram till och med 31.12.2010 har inget projekt ansökt om stöd från inriktning 2. *Innovativa former av arbetsorganisationer*. Syfte med insatsen är att närsamhället skall bestå av ett näringsliv med tidsenlig flexibel kultur inom arbetsorganisationerna som kan mäta sig med omvärlden. Målsättningen är att stödja utveckling och innovation inom arbetsorganisationer för ökad anpassning till en global arbetsmarknad. Målgruppen för insatsen är företag och organisationer.

På grund av de få ansökningarna till inriktning 1.b och delområde 2 har förvaltningsmyndigheten diskuterat hur man kan få flera att söka medel inom dessa inriktningar. Ett försök är att man i mars 2011 lediganslogs endast medel för inriktningarna 1.a, 1.c och 2. Resultatet av detta är två ansökningar till delområde 2.

Orsaken till få ansökningar kan vara att områden som ingår i delområde 2 även kan ingå i inriktning 1.a där 20 ansökningar har kommit in.

2 Programmets måluppfyllelse

Den övergripande målsättningen med det operativa programmet är att förbättra nyttjandet av humankapitalet genom en generell höjning av kompetensnivån i företag och organisationer samt ökad integration av utanförgrupper. De kvantifierade målsättningarna är att sänka den totala arbetslösheten till 2,1 procent, att öka sysselsättningsgraden till 80 procent, 3 000 personer genomgår fortbildning samt att 200 personer deltar i integrationsprojekt.

I tabellen nedan ses alla projekt och vilken inriktning de tillhör.

Tabell 1

PRIORITET: Kompetens & sysselsättning

DELOMRÅDE	INRIKTNING	PROJEKT	PROJEKTÄGARE
1. Investering i humankapital	1.a Utbildning	DaKo3 TranSmart Nätpedagogik Guideutbildning Entreprenörsakademin In between Kommunalt kunnande bär framåt * Skuta * Kompetens och delaktighet i CRAB	Högskolan på Åland/Öppna högskolan Transmar Ab Ålands landskapsregering/lärcentret Navigare Ålands guider r.f. Högskolan på Åland Ålands handelskammare r.f. Brändö kommun Företagsam skärgård r.f. Carl Rundberg Ab
	1.b Forskning och innovation		
	1.c Utveckling av utbildningssystem och -strategier	Sjökaptener i hamn TurismÅland Validering på Åland	Högskolan på Åland Högskolan på Åland Ålands landskapsregering/Ålands läroavtalscenter
2. Innovativa former av arbetsorganisationer			
3. Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion	3.a Sysselsättning	Ungdomslots Stöd i arbetet II 100 procent * Kompanjon 24 * Arbete i fokus	Ålands fredsförening Emmaus r.f., Katapult Ålands handikappförbund r.f. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet Ålands fredsförening Emmaus r.f. Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet
	3.b Inklusion	Integration.ax Ålands Fountainhouse	Mariehamns stad/Medborgarinstitutet Ålands Fountainhouse förening r.f.

* Förprojekt

Det prioriterade området Kompetens och sysselsättning är indelat i tre delområdena: *Investering i humankapital*, *Innovativa former av arbetsorganisationer* samt *Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion*. Målen för dessa delområden beskrivs nedan. Till och med 31.12.2010 har fyra huvudprojekt avslutats. Dessa är *Guideutbildning*,

Entreprenörsakademien, TranSmart och Kompetens och delaktighet i CRAB. Alla dessa projekt tillhör 1.a Inriktning mot utbildning. På grund av detta är det ännu inte möjligt att göra en sammanfattning av resultatindikatorerna för de andra inriktningarna. Men utgående från projektens lägesrapporter har uppfyllandet av programmets målsättning analyserats.

* Investering i humankapital

Den övergripande målsättningen för inriktningen är att höja kunskapsnivån bland personer i arbetslivet för att främja ekonomins konkurrenskraft speciellt inom sektorer som är utsatta för den ökade globaliseringen och tekniska förändringar.

Till och med 2010 har 12 projekt beviljats medel inom delområde 1. *Investering i humankapital* varav nio projekt hör till 1.a inriktning mot utbildning och tre stycken hör till 1.c inriktning mot utveckling av utbildningssystem och -strategier.

Resultatmål (delmål) för 1.a inriktning mot utbildning

- 3000 (1000) personer har genomgått fortbildning eller utbildning
- 5 (2) nya kompetenshöjande nätverk

Per den sista december 2010 har 451 personer deltagit i fortbildningar på arbetsplatsen. I dagsläget anser förvaltningsmyndigheten att 3000 deltagare blir svårt att uppnå. Inga kompetenshöjande nätverk har ännu etablerats.

Resultatmål (delmål) för 1.b inriktning mot forskning och innovation

- 2 (1) nya metoder eller system har skapats inom forskning och innovation
- 5 (2) nya doktorander/ forskare
- 2 (1) nya nätverk med forskningsrelaterat innehåll

Inga projekt har hittills beviljats stöd från denna inriktning och med tanke på de medel som återstår i programmet, är det troligt att målen inte kan uppnås.

Resultatmål (delmål) för 1.c inriktning mot utveckling av utbildningssystem och -strategier

- 2 (1) utbildningsarrangörer har anpassat sin utbildning
- 2 (1) utbildningsarrangörer har utvecklat sitt samarbete med arbetslivet
- 3 (1) nya system för utveckling av utbildningssystem och -strategier har skapats

Trots att några resultatindikatorer ännu inte lämnats in vet sekretariatet redan att delmålen för punkterna ovan är uppfyllda.

* Innovativa former av arbetsorganisationer

Målsättningen för inriktningen är att det sker en utveckling och innovation inom arbetsorganisationer för ökad anpassning till en global arbetsmarknad.

Resultatmål (delmål)

- 10 (5) nya nätverk har skapats
- 10 (4) nya och mer innovativa sätt att använda personalens kompetens

Inga projekt har hittills beviljats stöd från denna inriktning och med tanke på de medel som återstår i programmet, är det troligt att målen inte kan uppnås.

* Aktiva och preventiva åtgärder för sysselsättning och inklusion

Syftet med insatsen är att få samtliga invånare att känna tillhörighet i vårt samhälle. Den övergripande målsättningen för inriktningen är att förebygga och minimera riskerna för uteslutning från den öppna arbetsmarknaden samt att fånga upp utsatta grupper för inkludering i samhället på olika plan.

Till och med 2010 har fem projekt beviljats medel från 3.a inriktning mot sysselsättning och två projekt från 3.b inriktning mot inklusion.

Resultatmål (delmål) för 3.a inriktning mot sysselsättning

- 100 (50) personer har deltagit i sysselsättningsfrämjande projekt
- 50 (20) personer har erhållit studie- eller arbetsplats

Per den sista december 2010 har 151 personer deltagit i sysselsättningsfrämjande projekt varvid målet för antal deltagare har uppnåtts. Information om hur många deltagare som erhållit studie- eller arbetsplats har ännu inte lämnats.

Resultatmål (delmål) för 3.b inriktning mot inklusion

- 100 (50) har deltagit i någon form av inklusionsprojekt
- 5 nya företag startade av kvinnor

Per den sista december 2010 har 62 personer deltagit i inklusionsprojekt varvid sekretariatet tror att målet för deltagare i inklusionsprojekt kommer att uppnås. Ännu har inget företag startats av kvinnor till följd av programmet. Däremot har kvinnor valt att fortsätta vara egenföretagare till följd av programmet.

Projektens kvalitativa påverka på programmet kan utläsas ur tidningsartiklar kring projekten där deltagare uttrycker sig positivt kring projekten och vad de fört med sig. Till exempel Ungdomslots, vars mål är att motverka avhopp från skolan och långtidsarbetslöshet bland unga, och Integration.ax har fått positiv publicitet även utanför Åland.

Erfarenheter från projektet Ungdomslots visar att behovet av satsning på ungdomar med risk att marginaliseras fortfarande är stort. Integrationen och satsningen på kvinnligt företagande är även de stora och viktiga frågor för Åland. Arbetsgruppen anser därför att framför allt dessa tre frågor ska lyftas fram i kommande program.

Åland är till följd av sitt läge mitt i Östersjön sårbart. Det viktigaste miljöproblemet för Ålänningarna är övergödningen av Östersjön enligt en undersökning av Åsub 2008:7. Det är viktigt att vattenmiljön förbättras för att bevara artrikedomen och den biologiska mångfalden. Fiskerinäringens och turismens utvecklingsmöjligheter är beroende av en ren havsmiljö likaväl som ålänningarnas trivsel, rekreationsmöjligheter och en allsidig användning av mark och vatten. Den lokala övergödningen är ur många perspektiv ett allvarligt hot eftersom den bidrar till ökad algbloomning, igenslamning av stränder, syrefria bottenar och förändringar i fiskförekomster. Därför är det av stor vikt att investeringar uppmuntras rörande nybyggnation, utbyggnad och modernisering, särskilt i avsikt för att minska de negativa miljöeffekterna. Den 22 december 2009 antog landskapsregeringen ett omfattande vattenåtgärdsprogram med åtgärder för att minska övergödningen i de åländska vattnen.

Sedan år 2000 har landskapet deltagit i det europeiska nätverket Natura 2000. För närvarande finns 50 naturreservat och ett salskyddsområde, vilkas landareal omfattar cirka 1,3 procent av landskapets totala landareal. De flesta naturreservaten är små, därför bör befintliga reservat i mån av möjlighet förstöras. När Natura 2000-programmet förverkligas, kommer ca 2600 hektar eller 1,8 procent av landskapets totala landareal att vara naturskyddad. Ett fortsatt förverkligande av Natura 2000-programmet är ett av de verktyg som kan användas för att bevara en del av den ursprungliga Åländska naturen oexploaterad och samtidigt gynna den biologiska mångfalden.

Landskapets övergripande målsättning med miljöarbetet är att nå en hållbar utveckling och att skydda miljön. En central del av detta är den fortsatta utvecklingen av de förnyelsebara energikällorna; solenergi, vindkraft och biobränslen. Detta skall möjliggöra en förbättrad närmiljö vilket kommer att ha en positiv inverkan på såväl lokalbefolkningen som den åländska besöksnäringen. Samhället är beroende av störningsfri energitillförsel och Åland är mycket sårbart p.g.a. beroendet av energiproducenter utifrån. Framförallt överförs elenergi via kabel från Sverige. De lokala producenterna försöker utöka användandet av lokala alternativa energikällor som t.ex. biokraft och vindkraft. Det nybyggda biokraftverket i Mariehamn som togs i bruk under 2008 har kapacitet att försörja hela staden med fjärrvärme och bidrar även till 2 % av total elkonsumtion. De vindkraftverk som finns i dagsläget producerade, år 2009, 19,5 procent av den totala elkonsumtionen och det finns långt gångna planer på att bygga fler vindkraftverk på Åland inom de närmsta åren.

Kvinnors och mäns rätt till arbete och möjlighet till ekonomisk självständighet har sedan länge utgjort ryggraden för den åländska jämställdhetspolitiken.

De rättigheter och skyldigheter som tillkommer kvinnor och män är i allmänhet lika enligt lag. I praktiken är det ändå så att kvinnors och mäns ställning inom olika områden i livet är olika. Skillnaderna blir tydliga i arbetslivet och visar sig bland annat gällande frågor som kvinnors lägre lön och möjligheterna till avancemang.

Sysselsättningsgraden på Åland är god. Andelen sysselsatta kvinnor har dock ökat mera än antalet sysselsatta män under 2000-talet. Kvinnorna utbildar sig i allt högre grad men återfinns på arbetsmarknaden inom den lägre avlönade offentliga sektorn och tar samtidigt ett större ansvar för det oavlönade hemarbetet och barnen. Det finns stora skillnader mellan könen när det gäller val av studieinriktning vilket också återspeglas på arbetsmarknaden.

Den kommunala barnomsorgen på Åland är välutbyggd och andelen barn som berörs av barnomsorgen är stor. Av Ålands alla sexåringar är 97,5 procent i kommunal barnomsorg. Av samtliga barn under sex år är denna andel 52,4 procent (ÅSUB 2009). Åland har samma familjeledighetssystem som i Finland vilket innebär ca 44 veckor i sin helhet. Av dem är ca 18 veckor moderskapsledighet och ca 26 veckor kan föräldrarna dela sinsemellan. Åländska pappor utnyttjar i snitt åtta procent av föräldraledigheten. Under fem procent av dem som lyfter hemvårdsstöd är män, det vill säga en mycket liten andel av dem som är hemma med sina 1-3-åriga barn är pappor.

Bland personer 55 år och äldre har männen fortfarande en högre utbildningsgrad än kvinnorna, medan det i åldersklasserna därunder är kvinnorna som är mer välutbildade.

Lönestatistiken är av central betydelse då man vill göra en bedömning av jämställdhetsgraden i ett samhälle. Inom den offentliga sektorn kan man år 2008 fortfarande notera löneskillnader mellan kvinnor och män. Störst är skillnaden för landskapsanställda där kvinnornas ordinarie månadsförtjänst uppgick till 88 procent av männens medan motsvarande siffra för den genomsnittliga totallönen var 81 procent. För de statligt anställda var kvinnornas genomsnittliga ordinarie månadsförtjänst ca 91 procent av männens medan då det gäller totala förtjänsten var kvinnornas genomsnittliga totallön 83 procent av männens. Bland kommunalt anställda uppgick kvinnornas genomsnittliga månadslön till 88 procent av männens och den genomsnittliga totallönen till 86 procent av männens.

I den privata sektorn indikerar löneskillnaderna att kvinnornas månadsinkomster fortfarande ligger på en relativt låg nivå om man jämför med männens inkomster. Kvinnans ordinarie månadsinkomst motsvarar i genomsnitt 80 procent av mannens. Då vi talar i termer av total månadsinkomst motsvarar kvinnans inkomst 79 procent av mannens.

Lönestatistiken visar på inkomstskillnader mellan könen och statistik över beskattning och inkomster visar att en större del av männen finns i de högre inkomstklasserna medan ett högre antal kvinnor återfinns i de lägre. Detta gäller både förvärvs- och kapitalinkomster. Kvinnors lägre löner återspeglas i pensionen så att kvinnors genomsnittliga pensionseuro utgör 78 cent.

Arbetsmarknaden är i stor utsträckning horisontellt segregerad, vissa branscher domineras av kvinnor och andra av män. Det finns ett tydligt mönster av typiska kvinno- och mansdominerade näringsgrenar och yrken. Flest kvinnor arbetar inom hälso- och sjukvården, en bransch som domineras totalt av kvinnor. Män fördelar sig på ett betydligt större antal "manstypiska" yrken men inom dessa är i vissa fall mansdominansen större än motsvarande

kvinnodominans i kvinnotypiska yrken (t.ex. transport och byggbranschen). Restaurang- och försäljningsbranschen sysselsätter många kvinnor och män och där är könsfördelningen relativt jämn.

Ser man på olika yrkeskategorier i olika branscher förstärks intrycket av segregering ytterligare genom att den vertikala segregeringen blir synlig. Finansiering och försäkring är en bransch där större andelen av de anställda är kvinnor och den högsta andelen av dem finns inom operativ och administrativ personal. Av personal med ledande arbetsuppgifter är majoriteten män, 77, 8 procent (ÅSUB 2008:2).

Åland har många företag och en lång tradition av entreprenörskap. Det finns ca 2 600 företag, nästan ett företag per tio invånare. Det är främst små serviceföretag inom handel, turism och hantverk men också stora aktörer som rederier, banker och försäkringsbolag.

Männen dominerar fullständigt i styrelse och ledning för de största åländska företagen. Kvinnornas andel av styrelsemedlemmar utgör ca 18 procent. Ur ÅSUB's rapport (2008:2) som grundar sig på statistik från år 2006 omfattande 276 företag framgår att männens andel av chefer och högre tjänstemän i privata sektorn var 86 procent. På VD-nivå verkar det generellt sett röra sig om 90-95 procent män.

Tankesmedjan "Åland vision 2007" grundades 2007 och hade ett mandat till år 2010. Syftet med verksamheten var att ge förslag till hur specifika utmaningar i det åländska samhället och näringslivet bör hanteras. Tankesmedjan bestod av 22 medlemmar varav 13 var män med en kvinna som processledare.

Jämställdhetspolitik

I landskapsregeringens handlingsprogram är jämställdhetsuppdraget av central betydelse. Landskapsregeringens mål och handlingsprogram för jämställdhetsarbetet "Ramprogram för det åländska jämställdhetsarbetet 2008-2011" har förelagts lagtinget i form av ett meddelande. Programmet beskriver övergripande mål, delmål, prioriterade områden, arbetsmetoder och verktyg .

Ålands landskapsregering betonar i programmet att genus- och jämställdhetsfrågor ska betraktas som ett politik- och kunskapsområde som beaktar kvantitativa och kvalitativa aspekter. Jämställdhet handlar om grundläggande värderingar som respekt, livskvalitet, demokrati och mänskliga rättigheter. Landskapsregeringen poängterar fördelarna med ett jämställt samhälle där flickor och pojkar, kvinnor och män använder hela sin potential utan begränsningar av de förväntningar och krav som ställs på grund av könstillhörighet.

Det är i vardagen som jämställdhet skapas eller ojämställdhet vidmakthålls. Detta betyder att landskapsregeringens jämställdhetsarbete ska vara målinriktat, uthålligt och kunskapsbaserat.

Jämställdhetsintegrering enligt Europarådets definition" (Om)organisering, förbättring, utveckling och utvärdering av beslutsprocesser så att jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt deltar i beslutsfattandet".

Jämställdhetsintegrering innebär att beslut inom alla politik- och verksamhetsområden (i planerings-, genomförande-, övervaknings- och utvärderingsskedet) ska präglas av ett köns- och jämställdhetsperspektiv. Fokus ligger inte bara på arbetsförhållanden utan även på om verksamheten medverkar till jämställdhet för dem som brukar den. En systematisk genomgång av verksamheten synliggör mönster av beslut, åtgärder och handlingsmönster som

kan bidra till olika service och bemötande. All offentlig verksamhet som vänder sig till olika målgrupper bör därför analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv. Arbetet måste ske systematiskt och kontinuerligt annars finns det en risk att kvinnor och män behandlas efter olika måttstockar. Arbetet ska göras av ordinarie aktörer och de som normalt är ansvariga för en verksamhet är ansvariga för jämställdheten i verksamheten. Sakkunniga på jämställdhetsområdet skall givetvis bistå vid behov.

Jämställdhetsintegrering som arbetsmetod garanterar resultat och lägger grunden för en verksamhet som är demokratisk och effektiv för både kvinnor och män.

Landskapsregeringen konstaterar vidare att jämställdhetsintegrering som strategi kompletteras av **traditionellt jämställdhetsarbete** för att motverka könsdiskriminering. Jämställdhet handlar om att konstruera förhållanden som utgår från att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Årliga handlingsplaner för konkreta åtgärder, projekt och aktiviteter för genomförandet av ramprogrammet uppgörs. Landskapsregeringen följer upp och utvärderar handlingsplanerna årligen.

Det övergripande målet för den åländska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Det övergripande målet har formulerats i följande delmål:

jämn fördelning av makt och inflytande

samma möjligheter för kvinnor och män till ekonomisk självständighet

samma villkor och förutsättningar för kvinnor och män i frågan om avlönat arbete, företagande, arbetsvillkor och möjligheter i arbetslivet

samma tillgång för flickor och pojkar, kvinnor och män till utbildning och utveckling av personliga intressen och talanger

jämn fördelning av det oavlönade hem- och omsorgsarbetet

frihet från könsrelaterat våld

Det viktigaste verktyget i allt jämställdhetsarbete är att all individbaserad statistik insamlas, analyseras och presenteras uppdelad enligt kön.

Ålands landskapsregering prioriterar enligt följande:

arbetsliv och arbetsmarknad

barnomsorg och skola

kvinnofrid

utbildning och information

Lagstiftning

Myndigheterna har enligt jämställdhetslagen en skyldighet att främja jämställdhet. Förvaltningen bör med andra ord utvecklas så att man inför och etablerar sådan praxis som behövs för att införliva jämställdhetsperspektivet både vad gäller arbetsförhållanden och den verksamhet som riktar sig till olika målgrupper i samhället. Arbetsmetoderna är jämställdhetsintegrering och traditionellt jämställdhetsarbete.

Enligt landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 2005/232) ska varje arbetsgivare på ett målinriktat och planmässigt sätt främja jämställdheten mellan könen.

Arbetsgivaren skall verka för att lediga platser söks av både kvinnor och män. Arbetsgivaren ska också främja en jämn fördelning mellan kvinnor och män i olika arbetsuppgifter samt skapa lika möjligheter för kvinnor och män till avancemang, t.ex. genom utbildning och karriärplanering. När man fastställer arbetsvillkor och i synnerhet lönen ska jämställdheten mellan kvinnor och män främjas. Arbetsgivaren ska verka för att förebygga diskriminering pga. kön.

Vidare ska varje arbetsgivare som har minst 30 anställda regelbundet enligt lagen årligen tillsammans med personalen upprätta en jämställdhetsplan. Avsikten med en jämställdhetsplan är att snabba upp arbetet med jämställdhet och påskynda utvecklingen mot ett mera jämställt arbetsliv.

Enligt lagen ska en kartläggning av kvinnors och mäns löner göras som en del av redogörelsen för jämställdhetsläget. Syftet med kartläggningen är att klarlägga om kvinnor och män behandlas lika i frågan om lön för likvärdigt arbete.

Om omotiverade löneskillnader upptäcks ska metoder för att rätta till dem och en plan för uppföljning av åtgärderna läggas fram.

Utifrån kartläggning och analys av verksamheten formuleras sedan en handlingsplan med både kort- och långsiktiga mätbara mål. Planen skall också innehålla en beskrivning över vilka konkreta åtgärder som skall vidtas för att uppnå målen.

I jämställdhetslagen, som reviderades 2005, inkluderade riksdagen en skyldighet att utarbeta jämställdhetsplaner i läroanstalterna.

Ålands landskapsregering kan inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som utfärdats med stöd av jämställdhetslagen skall tillämpas i landskapet Åland oförändrade eller med de förändringar landskapsregeringen föreskriver.

Lagtinget godkände 23.5 2007 ett lagförslag (Nr 141/2007) om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (landskapets jämställdhetslag), landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands jämställdhetsdelegation, landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland och landskapslag om ändring 1 och 6 §§ landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen. Diskrimineringsombudsmannen ska främja och trygga likabehandling genom att motverka och förhindra diskriminering pga. kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Diskrimineringsombudsmannen ska se till att bestämmelserna i landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering och landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män följs.

Om berörda arbetsgivare inte rättar sig efter landskapets jämställdhetslag har diskrimineringsombudsmannen möjlighet att förorda om vite och betalning av vite. Detta medför att artikel 8a punkt 1 och 2 i likabehandlingsdirektivet uppfylls i landskapet Åland.